

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Тестові завдання
з навчальної дисципліни
"ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ
І ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ"
для студентів напряму підготовки
6.030504 "Економіка підприємства"
всіх форм навчання

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та менеджменту.

Протокол № 2 від 31.08.2013 р.

Укладачі: Афанасьєв М. В.

Кулєшова Н. В.

Т36 Тестові завдання з навчальної дисципліни "Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків" для студентів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" всіх форм навчання / укл. М. В. Афанасьєв, Н. В. Кулєшова. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 84 с. (Укр. мов.)

Запропоновано тестові завдання для перевірки знань студентів із навчальної дисципліни. Наведено різні типи тестів, що дозволяють комплексно підійти до діагностики ступеня засвоєння студентами навчального матеріалу.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства".

Вступ

Метою проведення тестових контролів із навчальної дисципліни "Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків" є закріплення студентами знань, опанованих під час лекційних занять, а також підготовка теоретичного підґрунтя для придбання практичних вмінь у вирішенні певного кола економічних проблем, що постають на сучасному етапі розвитку економіки.

Систему тестових завдань розроблено з урахуванням компетентностей, якими мають оволодіти студенти у разі опанування навчальної дисципліни. Перелік предметних компетентностей у контексті тематики навчальної дисципліни "Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків" наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Структура формування предметних компетентностей, якими мають володіти випускники напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" після вивчення навчальної дисципліни "Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків"

Назва теми	Назва компетентності
1	2
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні засади прийняття господарських рішень	
Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень	K1 1.1. Ідентифікувати ключові проблеми на підприємстві. 1.2. Визначати способи формалізації й реалізації з господарських рішень
Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності	K2 2.1. Проводити декомпозицію економічної проблеми. 2.2. Формувати пріоритети цілей та критеріїв прийняття рішення. 2.3. Застосовувати метод аналізу ієрархії з метою вибору найбільш ефективного господарського рішення

1	2
Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень	К3 3.1. Здійснювати вибір методичного інструментарію для вирішення конкретної економічної задачі. 3.2. Розробляти економіко-математичні моделі для вирішення конкретної економічної задачі
Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	К4 4.1. Формувати напрями підвищення ефективності господарських рішень. 4.2. Здійснювати обґрунтування господарських рішень з використанням економіко-математичних методів
Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень	К5 5.1. Будувати прогнози моделі результатів діяльності підприємства з урахуванням впливу зовнішнього середовища. 5.2. Прогнозувати господарські рішення з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища
Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	К6 6.1. Визначати та формалізувати природу невизначеності та її взаємозв'язок із ризиком. 6.2. Здійснювати вибір математичного методу формалізації невизначеності. 6.3. Проводити аналіз впливу невизначеності на якість прийняття господарських рішень
Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності	К7 7.1. Визначати оптимальні господарські рішення в умовах невизначеності. 7.2. Обґрунтовувати господарські рішення в умовах невизначеності з використанням критеріїв Лапласа, Вальда, Севіджа, Гурвіца, оптимізму, песимізму
Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень	К8 8.1. Визначати схильність ОПР до ризику з використанням теорії корисності. 8.2. Оцінювати премію за ризик. 8.3. Визначати вид та параметри функції корисності. 8.4. Розраховувати сподіваний виграш, детермінований еквівалент та премію за ризик

1	2
Змістовний модуль 2. Прийняття господарських рішень в умовах ризику	
Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	K9 9.1. Ідентифікувати підприємницькі ризики. 9.2. Будувати дерево рішень виникнення можливих ризикових ситуацій
Тема 10. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику	K10 10.1. Визначати оптимальні господарські рішення в умовах ризику. 10.2. Обґрунтування вибір господарських рішень в умовах ризику на підставі критеріїв Баєса, Ходжена-Лемана)
Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	K11 11.1. Визначати оптимальні господарські рішення в умовах конфлікту. 11.2. Використовувати елементи теорії гри при визначенні оптимальної господарського рішення в умовах конфлікту
Тема 12. Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику	K12 12.1. Здійснювати оцінку ефективності портфелів цінних паперів з урахуванням ризику. 12.2. Визначати ступень ризику портфеля. 12.3. Здійснювати ранжування інвестиційних проектів за ступенем ризику
Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків	K13 13.1. Застосовувати методи експертних оцінок для визначення ступеня ризику. 13.2. Визначати чинники ризику діяльності підприємства та їх рейтинги
Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	K14 14.1. Здійснювати оцінку абсолютного рівня ризику. 14.2. Визначати критичні значення ключових показників. 14.3. Будувати криву ризику та визначати рівень втрат
Тема 15. Основи ризик-менеджменту	K15 15.1. Визначати інтегральні показники ризику підприємства за видами його потенціалів. 15.2. Будувати прогнози рівня ризику діяльності підприємства
Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику	K16 16.1. Формувати напрями зниження ступеня ризику діяльності підприємства. 16.2. Здійснювати оцінку вартості додаткової інформації про наявну проблему. 16.3. Здійснювати хеджування валютного ризику

Для проведення якісної діагностики ступеня засвоєння матеріалу студентами у збірнику використовуються тестові завдання різного формату, а саме:

1) завдання закритої форми із запропонованими відповідями, з яких вибирають одну правильну;

2) завдання відкритої форми з вільно конструйованими відповідями.

Тестові завдання закритої форми складаються з трьох компонентів: інструкції з їх виконання, запитальної (змістової) частини та відповіді(ей).

За принципом побудови відповіді слід виділити такі тестові завдання закритої форми:

1. *Альтернативні* тестові завдання передбачають наявність двох варіантів відповіді типу "так – ні"; "правильно – неправильно" тощо. Їх використовують для перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі.

Тестові завдання з *множинним вибором* передбачають принаймні три можливих відповіді (але не більше п'яти). Завдання такого типу доцільно використовувати у тих випадках, коли необхідно перевірити вміння правильно відтворювати отримані знання. У цьому типі тестових завдань у запропонованих декількох відповідях є правильною лише одна.

Розрізняють декілька варіантів тестів із множинним вибором.

1) тестові завдання з *простим множинним вибором*, відповідь яких будується за принципом *класифікації*. Їх використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менше трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу "так – ні". Така форма тестового завдання є проміжною між альтернативними тестовими завданнями та тестовими завданнями з множинним вибором;

2) тестові завдання з *множинним вибором*, побудова відповіді яких використовує принцип *класифікації*, рекомендується використовувати при перевірці вмінь вільного орієнтування у групі схожих понять, явищ, процесів тощо;

3) тестові завдання, у відповідях яких застосовано принцип *кумуляції*, доцільно використовувати для перевірки повноти знань та вмінь. Запитальна частина таких завдань в основному має порівняльний зміст: одна з декількох відповідей має бути найкращою, найбільш правильною, найбільш повною.

При складанні тестових завдань із множинним вибором можливе *сполучення* всіх зазначених принципів.

2. Тестові завдання *на відновлення відповідності частин* є модифікацією тестових завдань з множинним вибором і подаються у вигляді двох чи більше колонок слів, фраз, графічних зображень, цифрових або літерних позначень тощо.

3. Тестові завдання *на порівняння і протиставлення (на аналіз взаємозв'язку)* рекомендується для перевірки вмінь виявляти розпізнавальні ознаки різних явищ, ситуацій тощо. При виконанні таких завдань студент аналізує запропонований матеріал, синтезує його та робить відповідні висновки. У разі аналізу запропонований до тестування матеріал поділяється на окремі частини і визначаються їх взаємовідносини; у разі синтезу – окремі частини або елементи запропонованого матеріалу поєднуються в єдине ціле.

4. Тестові завдання з *множинними відповідями "правильно – неправильно"* використовуються в ситуаціях, коли відповіді або рішення можуть бути тільки правильними або неправильними (на відміну від тестових завдань з однією більш правильною відповіддю), не мають жодних відтінків переваги і є категоричними. Крім того, досить часто на запропоноване запитання існує декілька правильних відповідей. У такому разі вважається, що тестується глибина знань, розуміння різних аспектів явищ, процесів тощо.

5. Тестові завдання *на визначення причинної залежності* використовуються при необхідності перевірки розуміння певної причинної залежності між двома явищами. Запитання складається так, що кожне з двох тверджень, пов'язаних сполучником "тому, що", є повним і чітко сформульованим. Тому, хто проходить тестування спочатку необхідно визначити, правильне чи неправильне кожне з двох тверджень окремо, а лише потім, якщо обидва правильні, визначити, правильна чи неправильна причинна залежність між ними.

6. Тестові завдання *на відтворення вірної послідовності* (комбінації) потребують переструктурування даних або елементів будь-якої комбінації. Використання таких завдань доцільне у разі тестування вмінь та знань правильної послідовності дій (нормативної діяльності), алгоритмів діяльності, технологічних прийомів тощо. Можливе також їх використання при тестуванні знань загальноприйнятих формулювань визначень, правил, законів, фрагментів нормативних документів тощо.

7. Тестові завдання *відкритого типу* передбачають вільні відповіді, є завданнями без запропонованих варіантів відповідей і використовуються для виявлення знань термінів, визначень, понять тощо.

Тестові завдання представлені в межах двох модулів, які складають теоретичну та методичну основу навчальної дисципліни "Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків".

Тестові завдання

Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні засади прийняття господарських рішень

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень (К1)

1. Результат аналізу, прогнозування, оптимізації, економічного обґрунтування та вибір альтернативи з множини варіантів досягнення конкурентної мети – це _____.

2. Труднощі, що пов'язані з визначенням ефективності прийнятих господарських рішень, пов'язані з:

а) суб'єктивізмом цілей, що ставляться перед ОПР виконавцями організації, та можливостями приховати їх від підлеглих і оточення;

б) пріоритетністю загальної кінцевої мети підприємства на даний період об'єктивністю сукупності факторів, що впливають на ОПР у процесі розробки, прийняття та реалізації рішення;

в) відсутністю сталих методик, що нормативно визначають (рекомендують) зміст і порядок дій ОПР, і механізму недопущення їх невиконання, а також відповідальності за вчинене з боку ОПР;

г) встановленням конкретних, виражених у кількісних показниках, результатів проєктованого здійснення рішення; якісна визначеність характеризує ту сторону рішення, що не може бути виражена кількісно.

3. Визначити, чи правильним є твердження: правова ефективність господарського рішення полягає у ступені досягнення правових цілей, що реалізують потреби людини в безпеці та порядку, за більш короткий час, силами меншої кількості працівників або з меншими фінансовими витратами:

а) так;

б) ні.

4. До компонентів зовнішнього середовища системи прийняття господарських рішень відносяться:

а) міжнародна інтеграція;

б) попит на ринку;

в) якість товару;

г) соціально-економічні, демографічні, природно-кліматичні;

д) політична ситуація в країні;

е) обсяг замовлень;

ж) усе разом.

5. Спеціально організована інтенсивна діяльність робітників із підготовки та реалізації господарських рішень на основі імітаційних моделей реальних процесів – це:

- а) засідання;
- б) навчання;
- в) ділова гра;
- г) нарада;
- д) настанова;
- е) порада.

6. До основних принципів оцінки ефективності господарських рішень належать:

- а) пріоритетність загальної кінцевої мети підприємства;
- б) урахування невизначеності та надійності;
- в) прогнозованість;
- г) взаємопов'язаність;
- д) ієрархія;
- е) функціональність;
- ж) правильна відповідь а), б) та д);
- з) правильна відповідь а), в) та г);
- и) всі відповіді правильні.

7. Визначити, чи правильним є твердження: вихід системи характеризується рішеннями, що виражено кількісно чи якісно та має певний ступінь адекватності та ймовірності реалізації, рівень ризику досягнення результату:

- а) так;
- б) ні.

8. До параметрів якості прийнятого господарського рішення відносяться:

1) _____; 2) _____; 3) _____.

9. Циклічна послідовність дій суб'єкта управління, що спрямовані на вирішення проблем організації – це _____.

10. Визначити, чи правильним є твердження: колективна робота та раціоналізм, в основі яких покладено професійне управлінське рішення, є стержнем організаційної культури сучасної організації:

- а) так;
- б) ні.

11. Встановити відповідність між формою вираження господарського рішення та його визначенням:

Форма	Визначення
1. Заява	А. Рішення щодо прийому пропозицій про укладання угод на запропонованих в оферті умовах
2. Наказ	Б. Рішення щодо проведення спільних робіт із зазначенням взаємних прав і зобов'язань у комерційних та некомерційних сферах діяльності
3. Закон	В. Рішення державної влади, яке має загальнообов'язковий та незмінний характер
4. Акцепт	Г. Офіційна заява керівника найвищого рангу
5. Оферта	Д. Нормативний документ – рішення керівника організації або її великого підрозділу; обов'язкове для виконання
6. Норма	Е. Чинний закон держави, у галузі чи компанії, порядок дій в будь-якій галузі, наприклад, норма права, норма поведінки
7. Огляд	Ж. Стисла інформація стосовно будь-яких процесів або явищ
8. Договір	З. Рішення зазвичай комерційного характеру з пропозицією будь-якій особі укласти угоду на вказаних умовах

12. Організаційна сутність господарського рішення полягає:

а) у можливості здійснення певних заходів у рамках законодавчого поля (виходячи із законодавчих актів України, міжнародних зобов'язань, статутних та інших документів власне підприємства);

б) в тому, що для розробки та реалізації рішення підприємство повинно мати: необхідний персонал; документи, які регламентують повноваження, права, обов'язки та відповідальність працівників;

г) у можливості забезпечення персоналу, що здійснює розробку та реалізацію рішень, необхідними технічними, інформаційними ресурсами;

д) у тому, що на розробку та реалізацію будь-якого рішення необхідні фінансові, матеріальні й інші витрати.

13. Основними відмінностями господарських рішень від інших рішень є:

а) компетентність;

б) досвід;

в) цілі;

г) вимоги;

- д) професіоналізм;
- е) розподіл праці;
- є) всі відповіді правильні.

14. Рішення, в яких їх автори нехтують ретельним обґрунтуванням своїх гіпотез, якщо впевнені в собі, не бояться ніяких небезпек – це:

- а) обережні;
- б) імпульсивні;
- в) урівноважені ;
- г) інертні;
- д) ризиковані.

15. Для поведінкової моделі прийняття рішення характерно (обрати одну правильну відповідь):

- 1) поведінка людини за певних обставин буде логічною та передбачуваною;
- 2) особа, що приймає рішення, не має повної інформації стосовно ситуації прийняття рішень та щодо всіх можливих альтернатив;
- 3) прийняття принципово нових, незвичайних рішень;
- 4) розв'язання проблем в умовах дефіциту часу;
- 5) особа, що приймає рішення, не здатна або не схильна передбачити наслідки реалізації кожної можливої альтернативи.

а) правильно тільки 1 та 4;	в) правильно тільки 2 та 4;	д) правильно тільки 3 та 4;
б) правильно тільки 1 та 5;	г) правильно тільки 2 та 5;	е) правильно тільки 3 та 5

16. Коли теорію прийняття управлінських рішень як науку було започатковано:

- а) у 30-х рр. XX ст.;
- б) у 50-х рр. XX ст.;
- в) у 40-рр. XX ст.;
- г) у 20 рр. XX ст.;
- д) у кінці XIX ст.

17. Які чинники впливають на якість прийняття господарських рішень:

- а) компетентність персоналу;
- б) кількість рівнів у організації;

- в) надійність та достовірність інформації;
- г) правильної відповіді немає;
- д) усі відповіді правильні.

18. Визначити, чи правильним є твердження: проблема – це ідея отримати які-небудь ресурси за допомогою яких-небудь дій:

- а) так;
- б) ні.

19. Виділіть основні характеристики класичної моделі прийняття управлінського рішення:

- а) раціональність;
- б) наявна інформація щодо ситуації прийняття рішення не повна;
- в) мета полягає у виборі, який максимізує результат;
- г) наявна вся інформація щодо можливих альтернатив і наслідків їх реалізації;
- д) усі відповіді неправильні;
- е) всі відповіді правильні.

20. Головна характеристика сучасного етапу розвитку науки про управлінські рішення полягає у _____.

21. Вкажіть оптимальну кількість набору альтернатив рішення проблеми на мікроекономічному рівні:

- а) 4 – 5;
- в) 3 – 4;
- д) безліч;
- б) 3;
- г) 5 – 8;
- е) 1.

22. Специфіка проблем прийняття господарських рішень на підприємствах України полягає у:

- а) управлінські рішення приймаються суб'єктивно;
- б) відсутній зворотній зв'язок – контроль за виконанням рішень;
- в) рішення, яке приймається, проходить не через усі стадії етапів процесу прийняття.

23. Визначити, чи правильним є твердження: в основі раціонального рішення лежить минулий емпіричний досвід, на підставі якого організація діє на даний момент:

- а) так;
- б) ні.

24. Встановити відповідність між класифікаційною ознакою господарського рішення та його видом:

Ознака	Види
1. За типом	а) алгоритмічні; евристичні
2. За масштабністю	б) комплексні; часткові
3. За організацією	в) стратегічні; тактичні; оперативні
4. За терміном дії	г) колегіальні; корпоративні; індивідуальні; змішані
5. За глибиною дії	д) однорівневі; багаторівневі
6. За методом переробки інформації	е) автоматичні; блиц-рішення; експрес-рішення; лонговані

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності (K2)

25. Основними етапами прийняття господарських рішень є:

1) _____; 2) _____; 3) _____.

26. Стадія прийняття господарських рішень, що характеризує розширення меж ситуації, яку розглядають, щоб забезпечити достатній простір для пошуку рішення:

- а) трансформації;
- б) дивергенції;
- в) конвергенції.

27. Встановити правильну послідовність етапів розробки та реалізації господарських рішень: 1)__; 2)__; 3)__; 4)__; 5)__; 6)__; 7)__; 8)__; 9)__; 10)__; 11)__; 12)__; 13)__:

- а) ідентифікація проблеми;
- б) оцінка ефективності результатів;
- в) оцінка альтернативи з боку ОПР;
- г) визначення етапів, термінів і виконавців прийняття рішення;
- д) формулювання цілей;
- е) визначення критеріїв вибору;
- є) експериментальна перевірка альтернатив;
- ж) аналіз ситуації;
- з) визначення повного переліку альтернатив;
- и) забезпеченість робіт із виконання рішень;
- і) виконання рішення і контроль;

- ї) попередній вибір кращої альтернативи;
- й) вибір єдиного рішення.

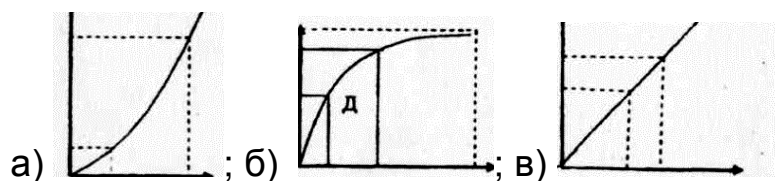
28. Спосіб формалізації господарських рішень, що полягає в інтерв'юванні людей, котрі виконують роботу на кожній окремій ділянці, для того, аби зрозуміти головні напрями їхньої діяльності, інформаційні потоки та зв'язки між ними:

- а) модель "риб'ячого скелету";
- б) блок-схема;
- в) алгоритм;
- г) ґрунтовка;
- д) уявні схеми;
- е) метод ABC.

29. Для ефективного прийняття рішень в умовах невизначеності необхідно:

- а) придбати додаткову інформацію;
- б) придбати релевантну інформацію;
- в) діяти відповідно до минулого досвіду;
- г) діяти відповідно до інтуїції і та робити припущення про вірогідність виникнення події;
- д) правильні відповіді тільки а) та б);
- е) всі відповіді правильні.

30. Обрати правильну ситуацію, яка характеризує доцільність придбання додаткової інформації в умовах невизначеності:

31. Реалізація господарського рішення полягає у:

- а) доповненні матеріалів з боку ОПР додатковими даними, що були не враховані системними аналітиками;
- б) визначення етапів, термінів та виконавців рішення, що приймається; забезпеченість робіт із виконання рішень; виконання рішення і контроль; оцінка результатів;
- в) здійснення аналізу інформації про стан об'єкта дослідження і зовнішнє середовище;
- г) пошук рішень ключових проблем.

32. Завдання прийняття господарських рішень розділяються на:

- а) зовнішні та внутрішні;
- б) лінійні та циклічні;
- в) статистичні та динамічні;
- г) статичні та динамічні.

33. Визначити, чи правильним є твердження: ітераційний характер процесу прийняття рішень є закономірним:

- а) так;
- б) ні.

34. Призначенням побудови матриці взаємодій на стадії трансформації є:

- а) визначити характерні для ситуації умови, яким повинен відповідати об'єкт, щоб його прийняв замовник;
- б) забезпечення систематичного пошуку взаємозв'язків між елементами системи в рамках визначеної проблеми;
- в) забезпечення умов, що характеризують головні завдання спільністю між собою та інформацією, яка використовується в процесі розробки;
- г) вимірювання або оцінювання ступеня, з яким кожне альтернативне проектно рішення відповідає кожному з ранжованих або зважених завдань.

35. Зменшення поля можливих варіантів до єдиного обраного рішення з мінімальними витратами часу та коштів і без необхідності здійснити непередбачені відступи – це _____.

36. Для здійснення трансформації економічної системи необхідно:

- а) виявити корінні недоліки наявної системи;
- б) визначити послідовність змін, яка дасть змогу існуючим компонентам системи перетворитись в якісно нові;
- в) визначити на основі об'єктивних даних існування або відсутність взаємозв'язку між кожною парою елементів;
- г) визначити нові типи компонент системи, які б могли ліквідувати допущені помилки.

37. Послідовність, система, набір систематизованих правил виконання обчислювального процесу, що обов'язково приводить до розв'язання певного класу задач після скінченного числа операцій – це:

- а) блок-схема;
- б) алгоритм;
- в) діаграма у вигляді риб'ячого скелету;
- г) блок-діаграма.

38. Господарські рішення, що приймають менеджери, які уважно і критично ставляться до своїх дій, висунутих гіпотез їх перевірки. Першочерговим для них є формулювання ідеї – це:

- а) раціональні рішення;
- б) урівноважені рішення;
- в) інертні рішення;
- г) ризиковані рішення.

39. Визначити, чи правильним є твердження: в основі раціонального господарського рішення лежить не об'єктивний аналіз умов, у яких організація діє на даний момент, а минулий емпіричний досвід:

- а) так;
- б) ні.

40. Встановити відповідність між назвою моделі та її характеристикою:

Модель	Характеристика моделі
1. Класична ("синоптична") модель	А. Ґрунтується на передбаченні, що рішення приймаються ще до того, як досліджуються альтернативи
2. Поведінкова модель	Б. Базується на припущенні, що поведінка людини за певних обставин буде логічною та передбачуваною. Вважається, що суб'єкти, які приймають рішення, діятимуть раціонально
3. Ірраціональна модель	В. За використання даної моделі особа, що приймає рішення, не має повної інформації стосовно ситуації прийняття рішень та щодо всіх можливих альтернатив; не здатна або не схильна передбачити наслідки реалізації кожної можливої альтернативи

41. Неможливість оцінювання вірогідності потенційних результатів та складність врахування факторів з метою визначення достатньо релевантної (достовірної) інформації – це умови:

- а) визначеності;
- б) невизначеності;
- в) ризику.

42. Умови, в яких відома вірогідність настання кожного з можливих результатів при прийнятті господарського рішення:

- а) визначеності;
- б) невизначеності;
- в) ризику.

43. Господарські рішення, які характеризуються старанністю оцінки менеджером усіх варіантів, надкритичним підходом до справи, відрізняються новизною та оригінальністю – це:

- а) імпульсивні рішення;
- б) урівноважені рішення;
- в) інертні рішення;
- г) обережні рішення.

44. В умовах визначеності доцільними методами оцінки результатів господарського рішення є:

- а) методи лінійного програмування;
- б) економетричні методи;
- в) оптимізаційні моделі;
- г) багатовимірний аналіз.

45. Визначити, чи правильним є твердження: сильною стороною господарських рішень, що засновані на судженнях є можливість порівнювання їх із ситуацією та досвідом, що вже існують:

- а) так;
- б) ні.

46. Господарські рішення, автори яких легко генерують найрізноманітніші ідеї в необмеженій кількості, але не в змозі їх як слід перевірити, уточнити, оцінити – це:

- а) імпульсивні рішення;
- б) урівноважені рішення;
- в) інертні рішення;
- г) ризиковані рішення.

Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень (К3)

47. Систематизована сукупність кроків, які потрібно здійснити для виконання певної задачі, досягнення мети – це:

- а) інструмент дослідження;
- б) спосіб дослідження;

- в) метод дослідження;
- г) технологія дослідження.

48. За характером організації та проведення експертизи, неформалізовані методи прийняття господарських рішень поділяються на:

- а) метод комісій;
- б) метод Дельфі;
- в) метод попарних порівнянь;
- г) метод зонд;
- д) метод одержання часткових оцінок експертів;
- е) метод сценаріїв.

49. Визначить, які методи прийняття господарських рішень з наведених відповідають методам за характером постановки запитань та формою відповідей:

- а) метод теорії ігор;
- б) метод Дельфі;
- в) метод попарних порівнянь;
- г) метод рангового порядку;
- д) метод одержання часткових оцінок експертів;
- е) метод сценаріїв.

50. Методи аналізу господарських рішень, що ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на логічному рівні – це _____.

51. Визначити, чи правильним є твердження: сутність методу експертних оцінок полягає в раціональній організації проведення експертами аналізу проблеми з кількісною оцінкою суджень і обробкою їх результатів:

- а) так;
- б) ні.

52. Визначить метод, сутність якого полягає у відкритій дискусії з проблеми, що обговорюється, для виробітку єдиного погляду експертів:

- а) метод комісій;
- б) метод Дельфі;
- в) метод попарних порівнянь;
- г) метод рангового порядку;
- д) метод одержання часткових оцінок експертів;
- е) метод сценаріїв.

53. Метод, що характеризується відкритим висловлюванням спеціальних думок (на спеціальному засіданні) щодо вирішення конкретного завдання:

- а) метод комісій;
- б) метод Дельфі;
- в) метод попарних порівнянь;
- г) метод зонд;
- д) метод мозкової атаки;
- е) метод сценаріїв.

54. Визначити, чи правильним є твердження: метод мозкової атаки дає можливість активізувати творчий потенціал експертів при пошуці рішень проблемних ситуацій:

- а) так;
- б) ні.

55. Метод, що реалізує декомпозицію задачі експертного оцінювання на більш прості складові частини. У результаті визначається відносна значимість альтернатив за ієрархічною системою критеріїв – це метод _____.

56. Наведіть приклад ієрархія критерії та альтернатив для 4 рівнів.

57. За шкалою Сааті два об'єкти рівноцінні, коли ступінь важливості їх для експертів оцінена:

- а) в один бал;
- б) в три бали;
- в) у десять балів.

58. Нормалізовані вектори локальних пріоритетів за методом аналізу ієрархії розраховуються як:

$$\text{а) } L_i = \frac{\sqrt[m]{\prod_{j=1}^m \mu_{ij}}}{\sum_{i=1}^m \sqrt[m]{\prod_{j=1}^m \mu_{ij}}} ; \text{ б) } L_i = \frac{\sum_{i=1}^m \sqrt[m]{\prod_{j=1}^m \mu_{ij}}}{\sqrt[m]{\prod_{j=1}^m \mu_{ij}}} ; \text{ в) } L_i = \frac{\sum_{i=1}^m \sqrt[m]{\prod_{j=1}^m \mu_{ij}}}{\sum_{i=1}^m \mu_{ij}} ,$$

де μ_{ij} – і-й та j-й елементи матриці попарних порівнянь;

m – кількість елементів, що порівнюється.

59. За шкалою Сааті оцінка для двох об'єктів, де є підстави вважати, що перший об'єкт дещо кращий за інший, здійснюється:

- а) в один бал;
- б) у три бали;
- в) у шість балів;
- г) у дев'ять балів.

60. Метод встановлення зв'язку та вимірювання його тісноти між спостереженнями, які можна вважати випадковими і обраними із сукупності, яка розподілена за багатомірним нормальним законом – це _____.

61. Встановіть відповідність між значенням коефіцієнта кореляції та його інтерпретацією:

Значення коефіцієнта кореляції	Інтерпретація
1) $r < 0,3$	А. Зв'язок відсутній
2) $0,3 < r < 0,7$	Б. Такого не може бути
3) $r > -0,7$	В. Слабкий зв'язок
4) $r > 1$	Г. Тісний зв'язок
5) $r = 0$	Д. Зв'язок середньої тісноти

62. Отримані за методом найменших квадрат параметри економетричної моделі повинні бути:

- 1) ефективними, оптимальними;
- 2) ефективними, незміщеними;
- 3) оптимальними, незміщеними;
- 4) обґрунтованими;
- 5) якісними.

а) правильно тільки 1 та 4;	в) правильно тільки 2 та 4;	д) правильно тільки 3 та 4;
б) правильно тільки 1 та 5;	г) правильно тільки 2 та 5;	е) правильно тільки 3 та 5

63. Визначити, чи правильним є твердження: за економетричною моделлю оцінки ефективні тоді і тільки тоді, коли вони мають найбільшу дисперсію порівняно з будь-якими іншими оцінками даного параметру:

- а) так;
- б) ні.

64. Статистична надійність і значущість параметрів економетричної моделі визначається за допомогою критерію _____.

65. Верифікація економетричної моделі здійснюється за допомогою:

- а) парного коефіцієнта кореляції;
- б) множинного коефіцієнта кореляції;
- в) коефіцієнта детермінації;
- г) стандартного відхилення.

66. Визначити, чи правильним є твердження: за економетричною моделлю оцінки обґрунтовані тоді і тільки тоді, коли їх дисперсія при зростанні числа спостережень прямує до нуля:

- а) так;
- б) ні.

67. Сукупність глибоко формалізованих статистичних методів, що базуються на поданні вихідної інформації в багатовимірному геометричному просторі й що дозволяють визначати неявні (латентні), але об'єктивно існуючі закономірності в організаційній структурі й тенденціях розвитку досліджуваних соціально-економічних явищ і процесів – це методи _____.

68. Наука про методи дослідження й відшукування найбільших і найменших значень лінійної функції, на невідомі якої накладені лінійні обмеження – це:

- а) динамічне програмування;
- б) оптимізаційні моделі;
- в) лінійне програмування;
- г) теорія ігор.

69. Методи розв'язання транспортної задачі:

- а) метод північно-західного кута;
- б) метод мінімальної вартості;
- в) метод Фогеля;
- г) метод потенціалів;
- д) метод порівняння витрат на транспортування.

70. Запишіть багатofакторну нелінійну економетричну модель степеневого виду.

Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності (К4)

71. Обґрунтування господарських рішень – це _____.

72. Критеріями оцінки для вибору методу обґрунтування господарських рішень є:

- а) практична застосовність методу;
- б) збалансованість методів;
- в) вартість використання методу;
- г) стабільність застосування методу;
- д) правильна відповідь а).

73. Встановити відповідність між назвою принципів обґрунтованості господарських рішень та їх змістом:

Назва принципу	Зміст принципу
1. Своєчасність	А. Будь-яке управлінське рішення повинне випливати з правових норм та виходити з компетенції структурного підрозділу управління чи посадової особи
2. Правомірність	Б. Передбачає врахування всіх найважливіших взаємозв'язків та взаємозалежностей діяльності підприємств
3. Комплексність	В. Будь-яке всебічно обґрунтоване рішення в управлінській динамічній системі може потребувати коректив, а інколи й прийняття нового рішення
4. Гнучкість	Г. Рішення повинні прийматися у момент виникнення проблеми, порушень, відхилень у перебігу господарських процесів

74. Комплексне використання нормативних і дескриптивних моделей передбачає сполучення взаємодоповнювальних методів:

- 1) типізації;
- 2) структуризації та характеристики;
- 3) оптимізації;
- 4) трансформації та характеристики;
- 5) структуризації.

а) правильно тільки 1 та 3;	в) правильно тільки 2 та 3;	д) правильно тільки 2 та 4;
б) правильно тільки 1 та 5;	г) правильно тільки 2 та 5;	е) правильно тільки 4 та 5

75. Фактори, що впливають на оптимізацію прийняття господарських рішень:

- а) людський;
- б) виробничий;
- в) технологічний;
- г) вплив засобів праці;
- д) системні фактори;
- е) інформаційні фактори.

76. Метод, що дозволяє вибір найкращого варіанта господарського рішення за конкретних умов _____.

77. Ефективність – це _____.

78. Оцінюючи ефективність функціонування системи управлінських рішень, варто враховувати вимоги:

- а) реалізації стратегії й тактики, цілей і завдань системи керування;
- б) сумісності, зосередження, концентрації, актуалізації; функцій і нейтралізації дизфункцій системи;
- в) забезпечення оргструктурою цілісності, розвитку системи за рахунок її стійкості, самоорганізації, адаптації й гнучкості;
- г) оптимальності конкурентних, економічних, організаційних, процесних і функціональних параметрів, раціональності ієрархічної оргструктури;
- д) надійності й здатності адекватно відбивати конкурентну, організаційну, управлінську, соціальну, психологічну й іншу складову системи суспільства;
- е) економічності й необхідності оперативного прийняття оптимального ефективного рішення і його своєчасної реалізації.

79. Для порівняльної оцінки діяльності системи управлінських рішень й ухвалення рішення використовуються _____.

80. Система господарських рішень може оцінюватися такими показниками:

- а) витратами часу на цикл реалізації господарського рішення;
- б) трудовими витратами особи, що приймають рішення, і персоналу управління на розробку, прийняття й реалізацію рішення;

в) організованістю функціонування; співвідношенням ухвалення рішення й персоналу, що входить до складу апарату управління; собівартістю й рентабельністю ухваленого рішення;

г) встановленням залежності ухваленого рішення (його впливу на різні сфери діяльності організації) від прогнозованих економічних, екологічних і соціально-політичних наслідків;

д) правильні відповіді б) та г);

е) всі відповіді правильні.

81. Визначити, чи правильним є твердження: до критеріїв ефективності відносять показники, що відображають об'єктивну сторону результатів управління й суб'єктивне відношення людей до управління, що сприяють прийняттю правильних рішень:

а) так;

б) ні.

82. До складових людського фактора відносять компоненти:

а) професійний;

б) духовний;

в) соціально-психологічний;

г) ціннісний;

д) усі відповіді правильні.

83. Метод, що надає можливість описувати визначену систему характеристик, що кількісну розкривають структуру проблеми називається _____.

84. Ефективність ухваленого господарського рішення можна оцінювати:

а) якісно;

б) ретроспективно;

в) імпульсивно;

г) прогнозуванням;

д) інтегрально.

85. Рушійна сила, що проявляється при ухваленні господарського рішення й впливає на їхню ефективність – це _____.

86. Визначити, чи правильним є твердження: впливи інформаційного фактора проявляються через організацію циркуляції інформації в каналах системи управління, що може привести до відповідності якісних і кількісних характеристик інформації в процесі ухвалення рішення:

а) так;

б) ні.

87. Під факторним впливом засобів праці розуміють _____.

88. Методи, метою яких є одержання числових значень показників результативності ухвалення рішення або функціонування системи управлінських рішень, називаються _____.

89. Значення функції приналежності належить до інтервалу:

- а) від -1 до 1;
- б) від 0 до 1;
- в) від -1 до 0.

90. Досягнутий організацією кінцевий результат – це _____.

91. Найпоширенішим методом одержання показників, що характеризують взаємозв'язок між розташовуваним і необхідним часом рішення різних завдань особою, що приймає рішення, є метод побудови й розрахунку мережних графіків робіт є _____.

Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень (К5)

92. Визначте, чи правильним є твердження: прогноз в управлінні є процесом розробки моделей розвитку досліджуваного об'єкта:

- а) так;
- б) ні.

93. До основних завдань прогнозування господарських рішень належать:

- а) визначення проходження процесу зміни об'єкта прогнозування протягом майбутнього періоду;
- б) обґрунтування економічної доцільності розробки ГР, виходячи з наявних ресурсів та пріоритетів;
- в) отримання картини майбутнього;
- г) отримання обґрунтованого судження про всі можливі альтернативні шляхи зміни станів об'єкта в майбутньому;
- д) урахування невизначеності;
- е) всі відповіді правильні.

94. Проміжок часу, функціонування об'єкта в минулому, за яким існує необхідна і достатня ретроспективна інформація – це:

- а) глибина ретроспекції;
- б) горизонт ретроспекції;
- в) термін прогнозу;
- г) глибина проекції;
- д) горизонт перспективи.

95. Встановіть відповідність між терміном та його визначенням:

Термін	Визначення
1. Глибина ретроспекції	А. Проміжок часу функціонування об'єкта в минулому (від горизонту ретроспекції до теперішнього моменту), за яким існує необхідна і достатня ретроспективна інформація
2. Горизонт ретроспекції	Б. Етап прогнозування, на якому досліджується історія розвитку об'єкта прогнозування для одержання його систематизованого опису
3. Ретроспекція	В. Найвіддаленіша у минулому крапка на шкалі часу, в якій існує необхідна та достатня інформація
4. Діагноз	Д. Це етап прогнозування, на якому розробляються прогнози об'єктів прогнозування, здійснюється оцінка ймовірності, точності та обґрунтованості прогнозу, а також реалізація мети прогнозу шляхом об'єднання конкретних прогнозів на основі принципів прогнозування (синтез)
5. Проспекція	Г. Етап прогнозування, на якому досліджується систематизований опис об'єкта прогнозування для виявлення тенденцій його розвитку і вибору моделей і методів прогнозування

96. До основних методів отримання інформації з відкритого друку належать:

- а) структурно-морфологічний;
- б) визначення публічної активності;
- в) виявлення груп патентних документів;
- г) метод трансформації;
- д) термінологічного і лексичного аналізу;
- е) всі відповіді правильні.

97. До основних принципів прогнозування господарських рішень належать:

- а) системність та комплексність;
- б) надійність та адекватність;
- в) погодженість та своєчасність;
- г) варіантність та безперервність;
- д) верифікованість;
- е) ефективність;

- є) простота;
- ж) правильні відповіді а), б), в), е) та є);
- з) правильні відповіді а), б), в), г), та е);
- и) всі відповіді правильні.

98. Встановіть відповідність між етапами підготовки ретроспективного дослідження та їх змістом:

Етап підготовки	Зміст етапу
1. Перший	А. Попереднє вирішення проблеми виміру для характеристик об'єкта прогнозування
2. Другий	Б. Уточнення структури об'єкта прогнозного фону, тобто складу та взаємозв'язків його елементів і характеристик, класифікація об'єкта прогнозування, виокремлення зовнішніх факторів, які впливають на об'єкт прогнозування, визначення ступеня їх впливу
3. Третій	В. Попереднє вирішення проблеми інформаційного забезпечення (склад джерел інформації)

99. До основних функцій прогнозування господарських рішень відносяться:

- 1) збирання та систематизація, відбір та науковий аналіз економічних, соціальних, соціально-психологічних показників процесів та тенденцій;
- 2) дослідження об'єктивного розвитку економічних показників і процесів у конкретних економічних умовах та за певний період часу;
- 3) оцінювання стану та перспектив розвитку об'єкта прогнозування;
- 4) виявлення альтернатив розвитку економічних показників і процесів у суспільстві протягом певного часу;
- 5) обґрунтування та вибір методу прогнозування;
- 6) здійснення процесу прогнозування економічних показників і процесів;
- 7) аналіз результатів прогнозу;
- 8) нагромадження наукового матеріалу для створення системи підготовки та прийняття рішень за результатами прогнозів.

а) правильно тільки 1, 2, 3, 5 та 7;	в) правильно 1, 3, 4 та 6;	д) правильно тільки 1, 2, 4, 5 та 6;
б) правильно тільки 1, 3, 6 та 7;	г) правильно тільки 1, 3, 4 та 7;	е) усі відповіді правильні

100. Визначити, чи правильним є твердження: метод прогнозування – це сукупність способів та прийомів, які дозволяють на основі аналізу ретроспективних ендогенних та екзогенних даних сформулювати певне судження про майбутній стан та розвиток об'єкта прогнозу:

- а) так;
- б) ні.

101. Встановіть відповідність між класифікаційною ознакою методів прогнозування та їх видом:

Ознака	Види
1. За ступенем формалізації	а) короткострокові, середньострокові і довгострокові
2. За обсягом та достовірністю вихідної інформації	б) інтуїтивні і формалізовані
3. За сферою застосування	в) фактографічні, експертні і комбіновані

102. До складу індивідуальних експертних оцінок відносять (обрати одну правильну відповідь):

- 1) метод "інтерв'ю";
- 2) аналітичний метод;
- 3) "мозкова атака";
- 4) матричний метод;
- 5) метод розробки сценаріїв;
- 6) метод "комісій".

а) правильно тільки 2, 3 та 5;	в) правильно тільки 1, 4 та 5;	д) правильно тільки 2, 3 та 6;
б) правильно тільки 1, 2 та 4;	г) правильно тільки 2, 4 та 6;	е) правильно тільки 1, 2 та 5

103. Які чинники впливають на вибір методу прогнозування:

- а) практична сутність розв'язуваної проблеми;
- б) динамічні характеристики об'єкта прогнозування;
- в) вид і характер наявної інформації;
- г) кількість рівнів у організації;

- д) вимоги до результатів прогнозування;
- е) компетентність персоналу;
- є) відповіді немає;
- ж) усі відповіді правильні.

104. Визначте, чи правильним є твердження: для особи, що приймає рішення, головним у здійсненні аналізу є забезпечення максимального зіставлення різних за своєю суттю варіантів дій з урахуванням факторів часу, якості об'єкт, ризику, невизначеності:

- а) так;
- б) ні.

105. Метод аналізу господарських рішень, заснований на оперуванні відносними показниками, що виражають відношення цього рівня до базового, – це:

- а) метод порівнянь;
- б) індексний метод;
- в) балансовий метод;
- г) метод ланцюгових підстановок;
- д) графічний.

106. Метод аналізу господарських рішень, який дає змогу оцінити роботу фірми, визначити відхилення показників, з якими здійснюється порівняння, встановити причини та виявити резерви, – це:

- а) метод порівнянь;
- б) індексний метод;
- в) балансовий метод;
- г) метод ланцюгових підстановок;
- д) графічний.

107. Метод аналізу господарських рішень, що має на меті оцінку взаємного впливу показників, визначення резервів підвищення ефективності виробництва, – це:

- а) метод порівнянь;
- б) індексний метод;
- в) балансовий метод;
- г) метод ланцюгових підстановок;
- д) графічний.

108. До складу формалізованих методів економічного прогнозування відносять:

- а) методи екстраполяції;
- б) методи прямої оцінки;
- в) методи аналогій;

- г) методи випередження;
- д) методи моделювання;
- е) всі відповіді неправильні;
- є) всі відповіді правильні.

109. Методи прогнозування господарських рішень із змішаною інформаційною основою, використання яких дозволяє в умовах невизначеності та недостатності вихідної інформації отримувати різні варіанти прогнозів та обґрунтовувати вибір найімовірнішого, – це:

- а) фактографічні;
- б) експертні;
- в) комбіновані;
- г) статистичні;
- д) прямої оцінки.

110. Метод отримання інформації для прогнозів, призначений для виявлення внутрішнього складу предметної області та дозволяє обґрунтовано сформулювати стратегію науково-технічного прогресу підприємства, – це:

- а) структурно-морфологічний;
- б) визначення публікаційної активності;
- в) виявлення групи патентних документів;
- г) показників;
- д) термінологічного і лексичного аналізу.

111. Етап прогнозування, на якому здійснюється аналіз об'єкта прогнозування, який є основою певної прогнозової моделі, – це:

- а) ретроспекція;
- б) діагноз;
- в) проспекція.

112. Принцип прогнозування господарських рішень, який полягає у розробці декількох варіантів прогнозу, виходячи з особливостей робочої гіпотези, постановки мети (у нормативному прогнозуванні) і варіантів прогнозного фону, – це принцип:

- а) надійності;
- б) комплексності;
- в) варіантності;
- г) безперервності;
- д) ефективності.

113. На якому етапі прогнозування господарських рішень виявляється відсутність інформації про об'єкт прогнозування, уточнюється

раніше отримана, вносяться корективи в модель прогнозованого об'єкта відповідно до інформації, що надійшла:

- а) ретроспекція;
- б) діагноз;
- в) проспекція.

114. Ключовим принципом аналізу господарських рішень, який передбачає розділення певної проблеми на окремі складові елементи з подальшим їх розглядом у цілому, є:

- а) принцип єдності аналізу та синтезу;
- б) принцип відокремлення провідної ланки;
- в) принцип кількісного визначення;
- г) принцип оперативності і своєчасності.

Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності (К6)

115. Властивість об'єкта ухвалення рішення, що виражається в його невиразності, неясності, необґрунтованості, що приводить до недостатньої можливості для осіб, що приймають рішення, усвідомлення, розуміння, визначення його сьогодення й майбутнього стану – це _____.

116. Визначити, чи правильним є твердження: з метою зниження рівня невизначеності необхідно діяти суворо відповідно до набутого досвіду, суджень або інтуїції і зробити припущення про ймовірність подій:

- а) так;
- б) ні.

117. Зв'язок між невизначеністю та ризиком має __ характер.

118. Який вид невизначеності виникає у тому разі, коли ймовірність випадання події, а отже, і ступінь її прогнозованості коливається у межах від 0 до 1:

- а) часткова невизначеність;
- б) повна визначеність;
- в) повна невизначеність?

119. Визначити, чи правильним є твердження: ризик – це причина невизначеності:

- а) так;
- б) ні.

120. Вид невизначеності, який характеризується близькою до нуля прогнозованістю того, що подія настане – це _____.

121. Достовірність інформації вимірюють довірчою _____.

122. Основними причинами недостовірності інформації є:

- а) неадекватність;
- б) суперечливість;
- в) мінливість;
- г) викривлення;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильні відповіді а), б), в).

123. Визначити, чи правильним є твердження: невизначеність як явище обумовлена діяльністю ОПР, яка приймає недостатньо обґрунтовані рішення, що пов'язані з недостатнім рівнем його компетентності:

- а) так;
- б) ні.

124. Основними причинами невідомості інформації можуть бути:

1) _____; 2) _____; 3) _____; 4) _____.

125. Невизначеність як фундаментальну характеристику ризику можна деталізувати як:

- а) недостовірність ("ефект марева");
- б) неоднозначність (ефект "нечіткості", "розпливчастості");
- в) невідомість;
- г) усі відповіді правильні.

126. Встановити відповідність між видами невизначеності та їх сутністю:

Вид	Сутність
1. Метрична	А. Вид невизначеності, який породжується складністю досліджуваної системи і необхідністю побудови і верифікації моделей
2. Структурна	Б. Невизначеність, яка пов'язана з неточністю оцінки або вимірів змінних, що входять у математичні моделі
3. Часова	В. Вид невизначеності, який виникає у результаті необхідності комунікацій під час оцінки невизначених параметрів або роз'яснення можливих наслідків рішень
4. Комунікаційна	Г. Невизначеність, яка пов'язана з прогнозуванням майбутніх наслідків подій (виходів) або відсутністю інформації про минулі стани

127. Неадекватність інформації виникає внаслідок:

- а) безпосередньої або опосередкованої невідповідності між різними даними про об'єкт дослідження;
- б) того, що інформація не зберігає такі свої властивості, як актуальність, своєчасність і стійкість;
- в) дій суб'єкта управління при роботі з інформацією;
- г) порушення процедур вимірювання, оброблення, зберігання та видавання інформації;
- д) усі відповіді правильні.

128. Суперечливість інформації виникає внаслідок:

- а) безпосередньої або опосередкованої невідповідності між різними даними про об'єкт дослідження;
- б) того, що інформація не зберігає такі свої властивості, як актуальність, своєчасність і стійкість;
- в) дій суб'єкта управління при роботі з інформацією;
- г) порушення процедур вимірювання, оброблення, зберігання та видавання інформації;
- д) усі відповіді правильні.

129. Охарактеризуйте типи неоднозначності інформації (оберіть потрібну комбінацію тверджень):

	Твердження 1	Твердження 2
а)	Правильне	Неправильне
б)	Неправильне	Правильне
в)	Правильне	Правильне
г)	Неправильне	Неправильне

Твердження 1. Семіотична – неперервність інформації, спричинена інтервальною оцінкою економічних явищ і процесів, та складність опису, обчислень або інтерпретації даних.

Твердження 2. Лінгвістична – синтаксична, семантична або прагматична невідповідність інформації змісту образу відображуваного об'єкта.

130. Основними причинами невизначеності в діяльності підприємства є:

- а) зміни, що відбуваються внаслідок науково-технічного прогресу, його імовірнісний характер;
- б) непередбачені зміни у зовнішньому середовищі, які стосуються підприємства чи його партнерів;
- в) зміни стосунків підприємства з його контрагентами, які можуть бути спричинені обома сторонами;

г) зміни, що відбуваються всередині самого підприємства, або інші причини внутрішнього походження;

д) правильна відповідь тільки а);

е) всі відповіді правильні.

131. Зниження невизначеності, необхідної для ухвалення господарських рішень, на практиці забезпечується за рахунок:

1) _____; 2) _____; 3) _____.

132. Назвіть три основні методи формалізованого опису невизначеності: 1) _____; 2) _____; 3) _____.

133. Визначити, чи правильним є твердження: принципова відмінність теорії нечіткої множини від теорії ймовірностей полягає в тому, що функція приналежності, яка є основою застосування математичного апарату нечітких множин, завжди є гіпотезою:

а) так;

б) ні.

134. Охарактеризуйте невизначеності за рівнем поінформованості ОПР (оберіть потрібну комбінацію тверджень):

	Твердження 1	Твердження 2
а)	Правильне	Неправильне
б)	Неправильне	Правильне
в)	Правильне	Правильне
г)	Неправильне	Неправильне

Твердження 1. Поверхнева невизначеність виникає у задачах відкритого типу, коли ОПР не знає, які саме чинники здійснюватимуть найбільший вплив.

Твердження 2. Глибинна невизначеність присутня в замкнутих задачах, коли ОПР, ознайомена з можливими гіпотезами, але не має достатніх підстав для визначення, яка з них виявиться правильною.

135. Нечіткий метод опису невизначеності використовується тоді, коли:

а) коли опис процесу чи об'єкта проводиться експертом природною мовою;

б) коли опис чинників здійснюється у інтервальній формі, яка визначає діапазон можливих значень змінних чи залежностей;

в) коли чинникам невизначеності можна надати ймовірнісний опис;

г) в усіх можливих випадках.

136. Основною проблемою інтервального аналізу невизначеності є _____.

Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності (К7)

137. Для прийняття оптимальних господарських рішення в умовах "безнадійної" невизначеності:

- а) критерій Вальда;
- б) критерій Севіджа;
- в) песимізму;
- г) оптимізму;
- д) Гурвіца;
- е) Лапласа;
- є) всі відповіді правильні;
- ж) правильні відповіді а), б), д), е).

138. Рядки платіжної матриці характеризують:

- а) виграші чи витрати;
- б) стан зовнішнього середовища;
- в) чисті стратегії.

139. Визначити, чи правильним є твердження: оптимальною стратегією за критерієм Вальда вважається чиста стратегія, при якій найменший виграш ОПР буде максимальним:

- а) так;
- б) ні.

140. При використанні цього критерію ОПР орієнтується на те, що умови функціонування систем, що аналізуються, будуть для нього сприятливими:

- а) критерій Вальда;
- б) критерій Севіджа;
- в) песимізму;
- г) оптимізму;
- д) Гурвіца;
- е) Лапласа.

141. В цьому критерії при виборі оптимальної стратегії ОПР спирається на матрицю ризиків:

- а) критерій Вальда;
- б) критерій Севіджа;

- в) песимізму;
- г) оптимізму;
- д) Гурвіца;
- е) Лапласа.

142. Сутність критерію Лапласа полягає у _____.

143. Стовпчики платіжної матриці характеризують:

- а) виграші;
- б) стан зовнішнього середовища;
- в) чисті стратегії.

144. Визначити, чи правильним є твердження: при порівняльному аналізі критеріїв ефективності доцільно зупинитися на виборі єдиного критерію, тому що використання великої кількості критеріїв може призвести до помилкових рішень:

- а) так;
- б) ні.

145. Для прийняття рішень в умовах невизначеності за допомогою статичної ігрової моделі вхідна інформація подається у вигляді _____.

146. Дано платіжну матрицю:

$$A = \begin{pmatrix} 2 & 4 & 1 \\ 3 & 8 & 1 \\ 7 & 5 & 9 \end{pmatrix} .$$

Визначити значення виграшу та чисту стратегію за критерієм гарантованого результату:

- а) 8 (A_2);
- б) 5 (A_3);
- в) 1 (A_2 та A_1);
- г) немає правильної відповіді.

147. Правило визначення оптимальної чистої стратегії за критерієм Вальда таке:

а) $\alpha = \max_i \min_j a_{ij}$; б) $\alpha = \min_i \max_j a_{ij}$; в) $\alpha = \max_i \max_j a_{ij}$.

148. Рекомендовані стратегії за умов оптимізму за критерієм Гурвіца перебувають у межах:

- 1) 0 – 0,1;
- 2) 0,5 – 0,8;
- 3) 0,1 – 0,2;
- 4) 0,8 – 1;
- 5) 0,3 – 0,5.

а) правильно тільки 1 та 3;	в) правильно тільки 2 та 3;	д) правильно тільки 2 та 4;
б) правильно тільки 1 та 5;	г) правильно тільки 2 та 5;	е) правильно тільки 4 та 5

149. Правило визначення оптимальної чистої стратегії за критерієм Гурвіца таке:

а) $(1 - \max_i [k \min_j a_{ij} + (1 - k) \max_i a_{ij}])$; б) $\min_j [k \max_i a_{ij} + (1 - k) \min_j a_{ij}]$;

в) $(1 + \max_i [k \min_j a_{ij} + (1 - k) \max_i a_{ij}])$; г) $\max_i [k \min_j a_{ij} + (1 - k) \max_i a_{ij}]$.

150. Елементи a_{ij} матриці ризиків визначаються за формулою:

а) $r_{ij} = \beta_j + a_{ij} \geq 0$; б) $r_{ij} = a_{ij} - \beta_j \geq 0$; в) $r_{ij} = \beta_j - a_{ij} \geq 0$.

151. Визначити, чи правильним є твердження: рекомендовані стратегії за умов песимізму за критерієм Гурвіца знаходяться в межах інтервалу від 0 до 0,5:

а) так;

б) ні.

152. Недоліком критерію Гурвіца є _____.

153. Дано матрицю ризиків:

$$A = \begin{pmatrix} 7 & 4 & 3 \\ 4 & 8 & 1 \\ 7 & 5 & 9 \end{pmatrix}.$$

Визначити чисту стратегію за критерієм Севіджа:

а) 1 (A_2);

б) 5 (A_3);

в) 3 (A_1).

154. Особливість застосування критерію Севіджа полягає у _____.

155. При використанні цього критерію ОПР орієнтується на те, що умови функціонування систем, що аналізуються, будуть для нього несприятливими:

а) критерій Вальда;

б) критерій Севіджа;

в) песимізму;

г) оптимізму;

д) Гурвіца;

е) Лапласа.

156. Дано платіжну матрицю витрат:

$$A = \begin{pmatrix} 7 & 4 & 3 \\ 4 & 8 & 1 \\ 7 & 5 & 9 \end{pmatrix} .$$

Визначити чисту стратегію за критерієм оптимізму:

- а) 1 (A_2);
- б) 9 (A_3);
- в) 7 (A_1).

157. За яких умов може бути використаний критерій Гурвіца? _____.

Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень (К8)

158. При зростаючих функціях корисності ОПР тільки тоді схильна до ризику, коли:

- а) детермінований еквівалент будь-якої лотереї більший, аніж очікуваний виграш у цій лотереї;
- б) грошовий еквівалент будь-якої лотереї менший, ніж очікуваний виграш цієї лотереї;
- в) детермінований еквівалент будь-якої лотереї більший, аніж очікуваний виграш у цій лотереї.

159. Встановити відповідність між такими символами пріоритетів та їх сутністю:

Символ пріоритетів	Логічне значення
1. " $\succ$ "	А. Краще ніж
2. " $\sim$ "	Б. Байдуже
	В. Гірше ніж
3. " $\succeq$ "	Г. Не гірше ніж
	Д. Рівнозначні

160. Визначити, чи правильним є твердження: ординальна міра визначає числову оцінку корисності у вигляді функції корисності:

- а) так;
- б) ні.

161. За своїм фізичним змістом премія за ризик (надбавка за ризик) – це _____.

162. Принцип спадаючої граничної корисності полягає у такому:

а) корисність товару не прямо пропорційна його кількості і поступово зменшується в міру зростання обсягів споживання цього товару;

б) корисність товару не прямо пропорційна його кількості і після певної межі у рівні споживання цього товару не змінюється зі зростанням обсягів;

в) корисність товару прямо пропорційна його кількості і поступово зростає в міру зростання обсягів споживання цього товару;

г) корисність товару не залежить від зростання обсягів споживання цього товару.

163. До основних принципів раціональної поведінки належать:

а) аксіома порівняльності;

б) аксіома транзитивності;

в) аксіома неперервності;

г) аксіома незалежності;

д) аксіома нерівних ймовірностей;

е) аксіома складеної лотереї;

є) правильна відповідь а), б) та д);

ж) правильна відповідь а), в) та г);

з) усі відповіді правильні.

164. Які типи відношення ОПР до ризику можна виділити за психологічною компонентою корисності:

а) схильність;

б) несхильність;

в) чуттєвість;

г) байдужість;

д) адаптивність;

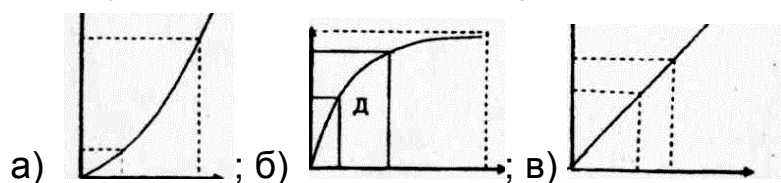
е) правильні відповіді а), б) і в);

є) правильні відповіді в), г) і д);

ж) правильні відповіді а), б) і д)?

165. Якщо особа, яка приймає рішення про участь у лотереї, надає перевагу гарантованому результату порівняно з участю в ло-

тереї, навіть коли очікуваний виграш може співпадати з гарантованим результатом, то графік функції корисності має такий вигляд:

166. Визначити, чи правильним є твердження: головна теорема теорії корисності полягає у тому, що корисність результатів лотереї дорівнює математичному сподіванню їх корисності:

- а) так;
- б) ні.

167. Встановити відповідність між аксіомами теорії корисності та їх сутністю:

Назва аксіоми	Сутність аксіоми
1. Порівняльності	А. Коли призом однієї лотереї є білет іншої лотереї, то індивід приймає рішення лише з міркувань ймовірностей виграшу кінцевого призу
2. Транзитивності	Б. Існує певний логічний зв'язок між пріоритетами: якщо $x \succ y$, або $y \succ x$, то $x \succ z$; якщо $x \sim y$, або $y \sim x$, то $x \sim z$; якщо $x \succeq y$, або $y \succeq x$, то $x \succeq z$
3. Незалежності	В. Якщо індивіду запропонувати дві лотереї, які дають однаковий виграш із різною ймовірністю, то він обирає ту, ймовірність виграшу якої більша
4. Нерівних імовірностей	Г. Нехай існують блага або товари x і y , які, на думку індивіда, однакові, та дві лотереї, які відрізняються лише тим, що одна містить x , а друга – y , тоді ці дві лотереї для індивіда однакові
5. Складеної лотереї	Д. Ця аксіома полягає у здатності ОПР ранкувати альтернативи за рівнем їх корисності

168. Американський вчений Джон фон Нейман запропонував математичний апарат оцінки корисності, ввівши таке поняття лотереї, як:

а) формалізоване представлення альтернатив вибору з врахуванням усіх можливих результатів;

б) формалізоване представлення альтернатив вибору з врахуванням усіх ймовірностей;

в) формалізоване представлення можливих результатів із врахуванням усіх ризиків.

169. Кожна лотерея характеризується:

а) очікуваним виграшем;

б) очікуваним ризиком;

в) мінімальним результатом;

г) очікуваною корисністю;

д) очікуваною премією;

е) правильна відповідь а) та г);

є) правильна відповідь а), б) та д);

ж) усі відповіді правильні.

170. У теорії корисності розглядаються такі види функцій корисності (обрати одну правильну відповідь):

1) зростаюча функція корисності із несхильністю до ризику;

2) зростаюча функція корисності зі схильністю до ризику;

3) зростаюча функція корисності байдужості до ризику;

4) монотонно спадаюча функція корисності байдужості до ризику;

5) монотонна функція корисності із несхильністю до ризику.

а) правильно тільки 1, 2, 4;	в) правильно тільки 2, 3, 4;	д) правильно тільки 3, 4;
б) правильно тільки 1, 2, 5;	г) правильно тільки 1, 2 та 5;	е) правильно тільки 1, 2

171. Запишіть формалізоване представлення лотереї, якщо відомі ймовірності, що описують n результатів.

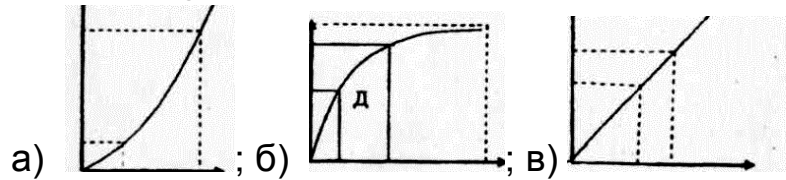
172. Відповідно до аксіом корисності функція корисності характеризується:

а) неперервністю;

б) постійністю;

- в) монотонністю;
- г) байдужістю;
- д) транзитивністю.

173. Якщо для особи, яка приймає рішення, пріоритетною є участь у лотереї порівняно з можливістю отримати гарантований результат, то графік функції корисності має такий вид:

174. Запишіть зростаючі функції корисності із несхильністю до ризику _____.

175. Встановити правильну послідовність етапів побудови функції корисності:

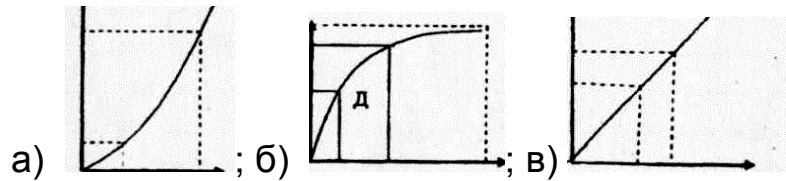
- а) будується функція корисності методом найменших квадратів та робляться висновки щодо схильності, несхильності чи байдужості ОПР до ризику;
- б) визначення найкращих та найгірших із допустимих показників;
- в) якщо спостерігається розсіювання значень якогось із показників, то потрібно узгодити думки експертів для досягнення прийняттого діапазону розсіювання оцінок;
- г) розрахунок середніх оцінок проміжних значень, вказаних експертами;
- д) розгляд декількох проміжних показників і визначення їхнього значення корисності (кожним експертом окремо).

176. Запишіть зростаючі функції корисності байдужості до ризику _____.

177. До основних варіантів поведінки ОПР належать:

- а) зростаюча несхильність до ризику;
- б) несхильність до ризику, що зменшується;
- в) постійна несхильність до ризику;
- г) схильність до ризику, що зменшується;
- д) зростаюча схильність до ризику;
- е) постійна схильність до ризику;
- є) байдуже ставлення до ризику;
- ж) правильна відповідь а), б) та д);
- з) правильна відповідь а), в) та г);
- и) всі відповіді правильні.

178. Якщо для особи, яка приймає рішення, байдуже, чи брати участь у лотереї, чи отримати гарантований результат, то графік функції корисності має такий вид:

179. Визначити, чи правильним є твердження: при зростаючих функціях корисності ОПР тільки тоді не схильна до ризику, коли грошовий еквівалент будь-якої лотереї менший, ніж очікуваний виграш цієї лотереї:

- а) так;
- б) ні.

180. Детермінований еквівалент – це (обрати одну правильну відповідь):

- 1) гарантована сума X , отримання якої еквівалентно участі у лотереї;
- 2) гарантована корисність для ОПР, отримання якої еквівалентно участі у ризикованій справі;
- 3) величина страхової суми з протилежним знаком.

а) правильно тільки 1 та 3;	в) правильно тільки 1 та 2;	д) правильно тільки 3;
б) правильно тільки 1;	г) правильно тільки 2;	е) всі відповіді правильні

181. Запишіть зростаючі функції корисності зі схильністю до ризику _____.

Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень (К9)

182. До видів конструктивного аспекту регулятивної функції ризику відносять:

- а) інноваційний (стимулювання пошуку шляхів нетрадиційного вирішення проблем, що постають перед суб'єктом ризику);
- б) аналітичний (необхідність аналізу альтернативних варіантів подолання ризикових ситуацій і вибору оптимального);
- в) контрольний (створення умов для оцінювання, прогнозування ризику та управління ризиковою ситуацією);
- г) створення підприємницького доходу (вказує мету прийняття ризику суб'єктом);

- д) правильна відповідь а), б) та г);
- е) правильна відповідь а), та г);
- є) всі відповіді правильні.

183. Встановити відповідність між різновидами функцій ризику та аспектами вияву:

Функція	Аспект вияву
1. Захисна	А. Конструктивний
	Б. Деструктивний
2. Регулятивна	В. Історико-генетичний
	Г. Соціально-правовий

184. Визначити, чи правильним є твердження: регулятивна функція ризику реалізується у постійному вивченні ситуації, прогнозуванні ступеня ризику, коригуванні вже прийнятих рішень, регулюванні діяльності загалом:

- а) так;
- б) ні.

185. Політичні ризики – це ризики, які обумовлені _____.

186. Ризики, що виникають в процесі реалізації товарів і послуг, вироблених або придбаних підприємством внаслідок таких причин: зниження обсягу реалізації в результаті зміни кон'юнктури, підвищення закупівельної ціни товарів, непередбачене зниження обсягу закупівель, втрата товарів у процесі обігу, підвищення витрат обігу тощо, є:

- а) виробничі;
- б) комерційні;
- в) фінансові;
- г) інвестиційні.

187. До основних постулатів економічного ризику належать:

- а) всеосяжність ризику;
- б) об'єктивність вияву ризику;
- в) виникнення ризику в процесі досягнення мети;
- г) непостійність і мінливість ризику у просторі і часі;
- д) спрямованість ризику у майбутнє;
- е) вияв принципу синергізму;
- є) правильна відповідь а), б) та д);
- ж) правильна відповідь а), в) та г);
- з) усі відповіді правильні.

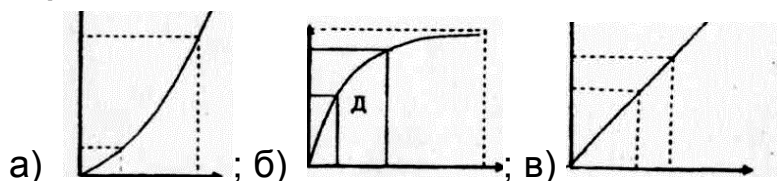
188. До зовнішніх факторів, що впливають на рівень ризику, належать:

- а) зміна законодавства, що регулює економічні взаємини партнерів;
- б) помилки у визначенні попиту;
- в) рекламації й штрафи за браковану продукцію;
- г) аварії на підприємстві й поломки устаткування;
- д) необґрунтована інформація;
- е) правильні відповіді а), б) і в);
- є) правильні відповіді а), в) і г);
- ж) правильні відповіді а), б) і г);
- з) усі відповіді правильні.

189. Встановити відповідність між класифікаційною ознакою ризиків та їх видами:

Класифікаційна ознака	Вид
1. За сферою виникнення	А. Зовнішні
	Б. Виправданий
2. За тривалістю	В. Невиправданий
	Г. Постійні
3. За ступенем правомірності	Д. Короткочасні
	Е. Внутрішні

190. Залежність прибутку від ризику можна зобразити таким графіком функції:

191. Найбільш важливими елементами, покладеними в основу класифікації ризиків, є:

- а) час виникнення;
- б) основні фактори виникнення;
- в) характер обліку;
- г) сфера виникнення;
- д) усі відповіді правильні.

192. Виокремлюють такі різновиди деструктивного аспекту функції ризику:

- а) попереджувальний;
- б) репресивний;

- в) дестабілізуючий;
- г) авантюрний.

193. Визначити, чи правильним є твердження: на відміну від статистичного ризику динамічний ризик несе в собі або втрати, або прибуток для підприємницької фірми:

- а) так;
- б) ні.

194. Виділяють такі характерні властивості ризику, які невіддільні від його змісту (обрати одну правильну відповідь):

- 1) суперечливість;
- 2) монотонність;
- 3) правомірність;
- 4) неперервність;
- 5) невизначеність;
- 6) складність;
- 7) альтернативність.

а) правильно тільки 1, 3, 5 та 7;	в) правильно тільки 2, 3 та 4;	д) правильно тільки 1, 3 та 4;
б) правильно тільки 1, 2, 3 та 5;	г) правильно тільки 1, 2 та 5;	е) правильно тільки 1 та 2

195. Який аспект захисної функції полягає у прагненні до попередження виникнення ситуацій із високим ступенем ризику:

- а) історично-генетичний;
- б) деструктивний;
- в) конструктивний;
- г) соціально-правовий.

196. Інвестиційні ризики зумовлені _____.

197. Окремими групами комерційних ризиків є (обрати одну вірну відповідь):

- 1) маркетингові;
- 2) фінансові;
- 3) інвестиційні;
- 4) логістичні;
- 5) страхові;
- 6) ринкові.

а) правильно 1, 2 та 5;	в) правильно тільки 1, 3 та 5;	д) правильно тільки 1 та 4;
б) правильно 1, 2 та 4;	г) правильно тільки 1, 3 та 4;	е) правильно тільки 1 та 5

198. Ризик, при якому підприємству загрожує втрата виторгу, тобто характеризується небезпекою втрат, які свідомо перевищують очікуваний прибуток й, у крайньому випадку, можуть привести до втрати всіх засобів, вкладених підприємством у проект – це _____.

199. Визначити, чи правильним є твердження: екологічні ризики можуть бути спричинені шкідливими умовами виробництва, можливістю забруднення навколишнього середовища внаслідок технологічних аварій, ймовірністю виникнення загрози життєдіяльності людини, старінням діючих систем виробництва і збуту внаслідок технологічних змін тощо:

- а) так;
- б) ні.

200. Встановити відповідність між видами ризику та їх характеристикою:

Вид ризиків	Характеристика
1. Організаційні	А. Ризик того, що контрагент не виконає свої зобов'язання повною мірою в строк
2. Ринкові	Б. Ризики втрат, пов'язаних із тим, що законодавство або не було враховано взагалі, або змінилося в період угоди; ризик невідповідності законодавств різних країн; ризик некоректно складеної документації, у результаті чого контрагент не в змозі виконувати умови договору й ін.
3. Кредитні	В. Пов'язані з помилками менеджменту компанії, її співробітників; проблемами системи внутрішнього контролю, погано розробленими правилами робіт
4. Техніко-виробничі	Г. Ризик завдання збитків навколишньому середовищу (екологічний ризик); ризик виникнення аварій, пожеж, поломов; ризик порушення функціонування об'єкта внаслідок помилок при проектуванні й монтажі, ряд будівельних ризиків й ін.
5. Юридичні	Д. Пов'язані з нестабільністю економічної кон'юнктури: ризик фінансових втрат через зміну ціни товару, ризик зниження попиту на продукцію, трансляційний валютний ризик, ризик втрати ліквідності й ін.

201. Відповідно до причини втрат статистичні ризики можуть підрозділятися на такі групи:

а) імовірні втрати в результаті негативної дії на активи фірми стихійних лих (вогню, води, землетрусів, ураганів тощо);

б) імовірні втрати в результаті злочинних дій;

в) імовірні втрати внаслідок прийняття несприятливого законодавства для підприємницької фірми;

г) імовірні втрати в результаті погрози власності третіх осіб, що приводить до змушеного припинення діяльності основного постачальника або споживача;

д) втрати внаслідок смерті або неієздатності ключових працівників фірми або основного власника підприємницької фірми;

е) правильна відповідь а), б) та д);

є) правильна відповідь а), в) та г);

ж) усі відповіді правильні.

202. Комерційні ризики виникають у процесі _____.

203. За класифікацією підприємницького ризику І. Шумпетера можна виділити такі види ризику (обрати одну правильну відповідь):

1) ризик, пов'язаний з можливим технічним провалом виробництва;

2) ризик, пов'язаний зі зміною правового поля;

3) ризик, сполучений з відсутністю комерційного успіху.

а) правильно тільки 1 та 2;	в) правильно тільки 1 та 3;	д) правильно тільки 2 та 3;
б) правильно тільки 1;	г) правильно тільки 2;	е) усі відповіді правильні

204. Джерелом внутрішніх ризиків є _____.

205. Визначити, чи правильним є твердження: особливість статистичних ризиків полягає в тому, що вони практично завжди несуть у собі втрати для підприємницької діяльності:

а) так;

б) ні.

Тема 10. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику (К10)

206. В умовах ризику найчастіше використовують такі критерії:

а) критерій Вальда;

б) критерій Севіджа;

в) Баєса;

- г) Ходжена – Лемана;
- д) Гурвіца;
- е) Лапласа;
- є) критерій середнього значення і стандартного відхилення.

207. Критерій математичного сподівання (Баєса) ґрунтується на припущенні, що _____.

208. Відповідно до правила Байєса оптимальною вважається альтернатива:

- а) з меншим значенням математичного сподівання, ніж в інших альтернативах;
- б) з більшим значенням математичного сподівання, ніж в інших альтернативах;
- в) з однаковим значенням математичного сподівання, ніж в інших альтернативах.

209. За критерієм Баєса ситуація, щодо якої приймається рішення, характеризується:

- а) ймовірності виникнення стану системи відомі та не залежать від часу;
- б) рішення реалізується (теоретично) необмежену кількість разів;
- в) для малої кількості варіантів реалізації рішення допускається деякий ризик.
- г) правильна відповідь а) та б);
- д) усі відповіді правильні.

210. Для оцінки розсіювання значень критерію (обраного параметра) щодо його середнього прогнозованого значення математичного сподівання, доцільно використовувати таку характеристику, як _____.

211. За критерієм середнього значення і стандартного відхилення чим вище стандартне відхилення, тим:

- а) ризик менший;
- б) ризик середній;
- в) ризик більший;
- г) ризик відсутній.

212. Визначити, чи правильним є твердження: для запобігання ризику особа, що приймає рішення, вибирає з двох альтернатив з однаковими математичними сподіваннями альтернативу з найбільшим стандартним відхиленням (дисперсією):

- а) так;
- б) ні.

213. Метод ситуаційного аналізу, сутність якого полягає у процедурі прийняття управлінських рішень з погляду оцінки рівня ризику з певного питання, яке виникає в результаті реалізації будь-яких проектів – це:

- а) метод Баєса;
- б) метод дерева рішень;
- в) метод аналізу ієрархії;
- г) метод Бернуллі.

214. Невід'ємна частина методу побудови дерева рішень є концепція _____.

215. Встановити правильну послідовність етапів прийняття рішення за допомогою методу побудови дерева рішень: 1 __; 2 __; 3 __; 4 __; 5 __; 6 __:

- а) оцінка можливого доходу;
- б) формулювання мети;
- в) оцінка можливих наслідків та ймовірностей;
- г) визначення можливих дій;
- д) формулювання цілей;
- е) прийняття рішень.

216. Вибіркове середнє $\bar{x} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n}$ має дисперсію:

а) $\frac{\sqrt{D(x)}}{n}$; б) $\frac{D(x)}{n}$; в) $\frac{\sum_{i=1}^n D(x)}{n}$.

217. Визначити, чи правильним є твердження: за критерієм сподіваного значення, оскільки $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{D(x)}{n} = 0$, то $\bar{x}$ наближається до 1:

- а) так;
- б) ні.

218. За критерієм сподіваного значення сподівані витрати на загальний ремонт та профілактичний ремонт верстатів визначаються за формулою:

а) $C(T) = 1 + \frac{\sum_{t=0}^{T-1} c_1 n_t + c_2 n}{T}$; б) $C(T) = \frac{\sum_{t=0}^{T-1} c_1 n_t + c_2 n}{t=0}$;

в) $C(T) = \frac{\sum_{t=0}^{T-1} c_1 n_t + c_2 n}{n}$; г) $C(T) = \frac{\sum_{t=0}^{T-1} c_1 n_t + c_2 n}{T}$.

219. За критерієм "сподіване значення – дисперсія" величину K інколи інтерпретують як:

- а) рівень несхильності до ризику;
- б) рівень схильності до ризику;
- в) рівень байдужості до ризику.

220. Підприємець, який особливо гостро реагує на великі від'ємні відхилення прибутку вниз від математичного сподівання $M(x)$, за критерієм "сподіване значення – дисперсія" може взяти K :

- а) набагато більше за одиницю;
- б) набагато менше за одиницю;
- в) від нуля до одиниці.

221. Визначити, чи правильним є твердження: за критерієм граничного рівня не дає оптимального рішення, наприклад, максимуму прибутку або мінімуму витрат. За цим критерієм можна визначити тільки допустимий спосіб дій:

- а) так;
- б) ні.

222. Якщо R – граничний рівень запасів, тоді очікуваний дефіцит за критерієм граничного рівня знаходиться за формулою _____.

223. Визначити, чи правильним є твердження: за критерієм граничного рівня можливий компроміс полягає у виборі рішення, яке балансує два види вказаних витрат:

- а) так;
- б) ні.

224. Якщо R – граничний рівень запасів, тоді очікуваний надлишок за критерієм граничного рівня знаходиться за формулою _____.

225. При використанні критерію Бернуллі виходять з того, що відома функція _____.

226. За принципом Бернуллі оптимальною вважається стратегія A^* з:

- а) з середнім значенням очікуваної корисності;
- б) з високим рівнем прибутку;
- в) з найменшим рівнем ризику;
- г) з найбільшим значенням очікуваної корисності.

Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях (K11)

227. Будь-яке явище, щодо якого можна говорити про незбіжність інтересів його учасників, про їхні дії, наслідки явища, до яких ці дії призводять, про сторони, так чи інакше зацікавлені в цих

наслідках, про сутність цієї зацікавленості за нетотожності інтересів називається _____.

228. За наслідками конфлікти поділяються на:

- а) внутрішньоособистісні;
- б) функціональні;
- в) міжособистісні;
- г) конфлікт між особою і групою;
- д) безрезультатні;
- е) дисфункціональні;
- є) всі відповіді правильні.

229. Причинами виникнення конфліктів можуть бути:

- а) розходженням інтересів під час розподілу ресурсів;
- б) протилежним розуміння конкретної ситуації;
- в) відмінності у манері поведінки;
- г) незадовільні комунікації;
- д) відмінності у життєвому досвіді;
- е) всі правильні відповіді;
- є) правильні відповіді а) та б).

230. До міжособистісних методів подолання конфлікту належать:

- а) ухилення (людина ухиляється від конфлікту);
- б) згладження (погашення прагнення до конфлікту);
- в) ліквідація конфлікту силою влади чи іншим примусовим способом;
- г) компроміс (зближення точок зору);
- д) розв'язання проблеми, яка спричинила конфлікт;
- е) всі правильні відповіді.

231. Основними ознаками функціональних наслідків є:

- а) вироблення прийнятних рішень;
- б) схильність до співробітництва;
- в) поліпшення взаємин між працівниками, підлеглими та керівниками;
- г) поява нових ідей;
- д) виникнення додаткових альтернатив;
- е) всі правильні відповіді.

232. Визначити, чи правильним є твердження: дисфункціональні наслідки свідчать про зниження дисбалансу в колективі, перешкоджають досягненню цілей організації:

- а) так;
- б) ні.

233. Метою теорії ігор є вироблення рекомендацій щодо:

- а) раціональної стратегії;
- б) ефективної стратегії;
- в) вигідної стратегії;
- г) оптимальної стратегії.

234. Основними поняттями теорії гри є такі (обрати одну правильну відповідь):

- 1) хід, гравець, мат;
- 2) хід, гравець, результати гри;
- 3) партія, правила гри, стратегія;
- 4) хід, гравець, пропуск ходу;
- 5) азартні ігри, кінцеві ігри, нескінченні ігри;
- 6) прибуткові ігри, конфліктні ігри, нескінченні ігри.

а) правильно тільки 1, 3, 5;	в) правильно тільки 2, 3, 5;	д) правильно тільки 3, 4, 5;
б) правильно тільки 1, 4, 6;	г) правильно тільки 2, 4, 6;	е) правильно тільки 3, 5, 6

235. Стратегія, яка забезпечує гравцеві максимально можливий середній виграш, а іншому – мінімальний при багаторазовому повторенні називається _____.

236. У теорії ігор перелік прав та обов'язків гравців – це:

- а) закон гри;
- б) норматив гри;
- в) правила гри;
- г) стандарт гри.

237. У теорії ігор реалізацію гри називають _____.

238. Визначити, чи правильним є твердження: випадковий хід може бути визначений за допомогою датчика випадкових чисел:

- а) так;
- б) ні.

239. Стратегією гравця називається _____.

240. Азартними називають ігри:

- а) ігри, які складаються тільки з випадкових ходів;
- б) ігри, які складаються тільки з кінцевих ходів;

- в) ігри, які складаються тільки з нескінченних ходів;
 г) будь-які гри.

241. Парна гра з нульовою сумою називається _____.

242. Записати формалізований вид платіжної матриці.

243. Нижня ціна гри визначається за формулою:

а) $\alpha = \min_j \max_i a_{ij}$; б) $\alpha = \max_i \min_j a_{ij}$;

в) $\alpha = \max_j \max_i a_{ij}$; г) $\alpha = \min_j \min_i a_{ij}$.

244. Верхня ціна гри визначається за формулою:

а) $\beta = \min_j \max_i a_{ij}$; б) $\beta = \max_i \min_j a_{ij}$;

в) $\beta = \max_j \max_i a_{ij}$; г) $\beta = \min_j \min_i a_{ij}$.

245. Сідлова точка представленої платіжної матриці дорівнює:

- а) 6;
 б) 3;
 в) 1.

Стратегія	B ₁	B ₂	B ₃	α
A ₁	1	2	6	1
A ₂	4	3	5	3
A ₃	5	2	1	1
β	5	3	6	

246. Точний метод знаходження оптимальної змішаної стратегії зводиться до задач:

- а) імітаційного моделювання;
 б) лінійного програмування;
 в) динамічного програмування;
 г) економетричного моделювання.

247. Якщо в матричній грі відсутня сідлова точка в чистих стратегіях, то знаходять _____ й _____ ціни гри.

248. Умови застосування змішаних стратегій:

- а) гра за відсутністю сідловою точки;
 б) гравці використовують випадкову поєднання чистих стратегій із заданими ймовірностями;

- в) гра багаторазово повторюється в подібних умовах;
- г) при кожному з ходів жоден гравець не інформований про вибір стратегії іншим гравцем;
- д) допускається усереднення результатів ігор;
- е) правильна відповідь а) та в).

249. Визначити, чи правильним є твердження: активними стратегіями гравців *A* і *B* називають стратегії, що входять до складу оптимальних змішаних стратегій відповідних гравців із ймовірностями, відмінними від нуля:

- а) так;
- б) ні.

250. Якщо отримана сідлова точка, то це означає, що існують:

- а) оптимальні стратегії;
- б) не вигідні стратегії, від яких потрібно відмовитись;
- в) вигідні стратегії;
- г) ефективні стратегії.

Тема 12. Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику (К 12)

251. У теорії аналізу структури портфеля цінних паперів під ризиком вкладень розуміють _____.

252. Рішення щодо визначення обсягу та структури коштів, що інвестуються (власних і позикових), забезпечення поточного фінансування наявних коротко- і довгострокових активів (структура власних засобів, позикових засобів, сполучення коротко- та довгострокових джерел) називаються:

- а) фінансовими рішеннями;
- б) інвестиційними рішеннями;
- в) інноваційними рішеннями;
- г) проектними рішеннями.

253. Визначити, чи правильним є твердження: для оцінки ризику доцільніше використовувати середнє квадратичне відхилення розподілу доходів за акціями:

- а) так;
- б) ні.

254. Для визначення дисперсії прогнозних приростів доходів від цінних паперів використовують формулу:

$$\text{а) } D(X) = \sum_{j=1}^m (y_{ij} - \bar{y})^2 \times p_j; \quad \text{б) } D(X) = \sum_{j=1}^m (y_{ij} - \bar{y})^2;$$

$$в) D(X) = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^m (y_{ij} - \bar{y})^2 \times p_j.$$

255. Визначити чи правильним є твердження: для цінних паперів кожного виду або всього портфеля оцінка ризику виражає очікуваний інтервал відхилення прогнозного доходу за акцією або за всім портфелем від сподіваного значення доходу за акцією або всього портфеля:

- а) так;
- б) ні.

256. Для спеціальної функцію, яка визначена на множині сподіваних приростів доходів і ризиків, властивим є те, що вона зростає до середнього квадратичного відхилення розподілу приросту прогнозних доходів цінних паперів для менеджерів, які:

- а) схильні до ризику;
- б) несхильні до ризику;
- в) байдужі до ризику.

257. Проблема аналізу оптимального вибору портфеля цінних паперів становить задачу прийняття рішень в умовах _____.

258. Для визначення рівня ризику цінних паперів використовують критерій:

- а) мінімум максимального ризику;
- б) мінімум середнього ризику;
- в) мінімум максимального ризику.

259. Інвестиційні рішення – це _____.

260. Чим вище ризикованість проекту, тим вищою(им) має бути:

- а) ризикова премія;
- б) ставка дисконтування;
- в) внутрішня норма дохідності;
- г) період окупності;
- д) немає правильної відповіді.

261. Вартість капіталу для фінансування проекту – це _____.

262. Коефіцієнт чутливості акцій β вказує:

- а) на скільки відсотків наближено зросте (знизиться) норма прибутку акції, якщо норма прибутку ринку зростає (знизиться) на 1 %;
- б) на скільки відсотків наближено зростає (знизиться) норма прибутку акції, якщо норма прибутку ринку зростає (знизиться) на 10 %;
- в) на скільки відсотків наближено зростає (знизиться) норма прибутку акції, якщо норма прибутку ринку зростає (знизиться) на 100 %.

263. Коефіцієнт чутливості акцій β розраховується за формулою:

$$\text{а) } \beta = 1 + \frac{V_{R_i R}}{\sigma_R^2}; \text{ б) } \beta = \frac{V_{R_i R}}{\sigma_R}; \text{ в) } \beta = \frac{V_{R_i R}}{\sigma_R^2}; \text{ г) } \beta = 1 - \frac{V_{R_i R}}{\sigma_R^2},$$

де R – загальноринковий середній рівень норми прибутку; R_i – норма прибутку j -го капітального активу (акції); $V_{R_i R}$ – коваріація величин; σ_R^2 – дисперсія загальноринкового середнього рівня норми прибутку.

264. Встановить відповідність між значеннями коефіцієнта чутливості акцій β та економічною сутністю:

Значення коефіцієнта чутливості	Економічна сутність
1. $\beta < 0$	А. Дохідність акції досить помірковано реагує на зміни на ринку. Такі акції називають захисними
2. $\beta = 0$	Б. Дохідність акції змінюється такою самою мірою, як середньо ринкова дохідність. Такий коефіцієнт має сам ринковий портфель
3. $0 < \beta < 1$	В. Дохідність акції не залежить від змін, що відбуваються на ринку. Тобто це безризикові цінні папери
4. $\beta = 1$	Г. Дохідність акції значною мірою залежить від змін, що відбуваються на ринку. Такі акції називають агресивними
5. $\beta > 0$	Д. Рідкісний випадок, дохідність акції та ринкового портфеля пов'язані оберненою залежністю

265. Визначити, чи правильним є твердження: систематичний ризик β визначає рівень коливань або відхилень у результатах діяльності галузі щодо результатів діяльності ринку або всієї економіки:

- а) так;
- б) ні.

266. Систематичний ризик β є:

- а) часткою загального ризику, який не залежить від загального стану економіки країни;
- б) частиною загального ризику, який не залежить від загального стану економіки країни;
- в) частиною загального ризику, який залежить від загального стану економіки країни.

267. Визначити, чи правильним є твердження: значення коефіцієнта β регулярно публікуються у фінансовій періодиці країн із розвинутою ринковою економікою:

- а) так;
- б) ні.

268. Право вибору способу, форми, обсягу, техніки виконання зобов'язання, наданого однією зі сторін в умовах договору (контракту) називається:

- а) векселем;
- б) акцією;
- в) опціоном.

269. Назвіть чотири основних показника ефективності інвестиційних проектів: 1)___; 2)___; 3)___; 4)___.

270. Встановить відповідність між значень коефіцієнта чутливості акцій β та ступенем ризику:

Значення коефіцієнта чутливості	Ступінь ризику
1. $\beta < 0$	А. Ризику майже немає
2. $\beta = 0$	Б. Ризик нижчий за середньоринковий
3. $0 < \beta < 1$	В. Ризик відсутній
4. $\beta = 1$	Г. Ризик вищий за середньоринковий
5. $\beta > 0$	Д. Ризик на рівні середньоринкового

271. За допомогою показника чутливості акцій β можна:

- а) порівнювати діяльність підприємств і галузі;
- б) ефективність акцій з ефективністю всього ринку цінних паперів;
- в) ефективність акцій з ефективністю світового ринку цінних паперів;
- г) усі відповіді правильні.

Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків (К13)

272. Якісний аналіз ризику передбачає:

- а) виявлення джерел та причин ризику, етапів й робіт, при виконанні яких виникає ризик;
- б) ідентифікацію (встановлення) усіх можливих ризиків; виявлення практичної користі та можливих негативних наслідків, які можуть виникнути у процесі реалізації рішення, що містить ризик;

- в) установлення потенційних зон ризику;
- г) усі відповіді правильні.

273. Серед методів збирання первинної інформації можна виділити такі:

- а) універсальні;
- б) спеціалізовані;
- в) прості;
- г) комбіновані;
- д) усі відповіді правильні.

274. Визначити, чи правильним є твердження: якісний аналіз ризику є найскладнішим етапом виконання загального аналізу ступеня ризику від певного напрямку діяльності фірми:

- а) так;
- б) ні.

275. Для того, щоб виділити фактори, які найбільше впливають на рівень ризику під час прийняття рішення, в першу чергу необхідно

---

276. Аналіз квартальних і річних фінансових звітів підприємства забезпечує:

а) непряме уявлення про рівень ризику через оцінку відхилень цих показників від "критичного значення";

б) змогу оцінити його основні показники і динаміку їхніх змін, порівняти фінансові показники з даними аналогічних підприємств, виявити негативні тенденції, а, отже, і фактори ризику в фінансово-комерційній сферах;

в) детальне уявлення про всі здійснені господарські операції та можливість простежити, де і коли настали непередбачені події, які призвели до збитків;

г) змогу визначити відсутність чи недостатність зв'язків між підрозділами підприємства.

277. До основних переваг вибіркового інтерв'ювання керівників вищої та середньої ланок управління підприємством принципів доцільно віднести:

- а) порівняно мала трудомісткість статистичного аналізу;
- б) велика вибірка;
- в) нові концептуальні знання;
- г) показовість результатів;
- д) простота оброблення;

- е) правильна відповідь а), б) та д);
- є) правильна відповідь а), в) та г);
- ж) правильна тільки відповідь в);
- з) усі відповіді правильні.

278. Головними завданнями фахівців з ризику є:

- а) виявлення областей підвищеного ризику;
- б) оцінка міри ризику;
- в) аналіз прийнятності даного рівня ризику для організації;
- г) розробка у разі необхідності заходів щодо попередження або зниження ризику;
- д) вживання заходів щодо максимально можливого відшкодування заподіяного збитку;
- е) правильні відповіді а), б) і в);
- є) правильні відповіді в), г) і д);
- ж) усі відповіді правильні.

279. Використання якого методу збору первинної інформації дає непряме уявлення про рівень ризику через оцінку відхилень цих показників від "критичного значення":

- а) заочне масове анкетування;
- б) вибіркове інтерв'ювання керівників;
- в) аналіз квартальних і річних фінансових звітів підприємства;
- г) аналіз організаційної структури;
- д) аналіз індикаторів ризику?

280. У методі експертних оцінок коефіцієнт узгодженості думок експертів змінюється від ___ до ___.

281. Завданнями якісної оцінки ризику є (обрати одну правильну відповідь):

- 1) виділити фактори ризику;
- 2) ідентифікувати можливі види ризику та етапи, на яких вони можуть виникнути;
- 3) визначити потенційні сфери ризику;
- 4) запобігти втрат у майбутньому;
- 5) мінімізувати потенційні втрати.

а) правильно тільки 1, 2 та 4;	в) правильно тільки 2, 3 та 4;	д) правильно тільки 3 та 4;
б) правильно тільки 1, 2 та 3;	г) правильно тільки 1, 2 та 5;	е) правильно тільки 1 та 2

282. Встановити відповідність між видами втрат та їх характеристикою:

Види втрат	Характеристика
1. Морально-психологічні	А. Непередбачені планом розвитку підприємства додаткові витрати або прямі втрати виробничих фондів
2. Соціальні	Б. Заподіяння шкоди довкіллю, що веде до необхідності побудови очисних споруд та збільшує витрати на медичне обслуговування і відпочинок своїх робітників
3. Матеріальні	В. Зумовлені тим, що будь-яке підприємство є складною соціальною системою, і порушення її рівноваги може призвести до небажаних для нього наслідків
4. Екологічні	Г. Пов'язані із заподіянням шкоди здоров'ю та життю людей

283. Виконуючи якісний аналіз ризику, насамперед потрібно розглянути такі показники:

- а) рівень інфляції;
- б) ставки податків;
- в) обсяг інвестицій;
- г) ставки за депозитами та кредитами;
- д) кредиторська заборгованість;
- е) зарплата працівників;
- є) правильна відповідь а) та б);
- ж) правильна відповідь а), в) та д);
- з) усі відповіді правильні.

284. Визначити, чи правильним є твердження: неефективними є такі втрати організації, що виникають, коли процес підприємницької діяльності повільніший, ніж очіувалося, або коли норма одержання прибутку на вкладений капітал у конкретному підприємстві є меншою, ніж у середньому по галузі:

- а) так;
- б) ні.

285. До універсальних методів збирання первинної інформації належать (обрати одну правильну відповідь):

- 1) заочне масове анкетування;
- 2) вибіркоче інтерв'ювання керівників;
- 3) аналіз квартальних і річних фінансових звітів підприємства;
- 4) аналіз організаційної структури;
- 5) аналіз індикаторів ризику.

а) правильно тільки 1, 2, 3 та 5;	в) правильно тільки 1, 3 та 4;	д) правильно тільки 1, 2, 4 та 5;
б) правильно тільки 2 та 5;	г) правильно тільки 1, 2 та 4;	е) всі відповіді правильні

286. Витрати, пов'язані зі змінами ставлення покупців до виготовленої фірмою продукції та надання переваг іншій продукції, – це:

- а) морально-психологічні втрати;
- б) соціальні втрати;
- в) матеріальні втрати;
- г) екологічні втрати;
- д) фінансові втрати;
- е) збутові втрати;
- є) втрати часу;
- ж) трудові втрати.

287. До спеціалізованих методів збирання первинної інформації належать (обрати одну правильну відповідь):

- 1) повномасштабне або вибіркоче обстеження виробничих підрозділів;
- 2) вибіркоче інтерв'ювання керівників;
- 3) складання і аналіз діаграм і карт технологічних потоків;
- 4) складання і аналіз карт інформаційних потоків.

а) правильно тільки 1, 2 та 4;	в) правильно тільки 1, 3 та 4;	д) правильно тільки 2, 3 та 4;
б) правильно тільки 2 та 4;	г) правильно тільки 1, 2 та 3;	е) всі відповіді правильні

288. Витрати, які пов'язані із заподіянням шкоди здоров'ю та життю людей, це:

- а) морально-психологічні втрати;
- б) соціальні втрати;
- в) матеріальні втрати;
- г) екологічні втрати;
- д) фінансові втрати;
- е) збутові втрати;
- є) втрати часу;
- ж) трудові втрати.

289. Головним недоліком заочного масового анкетування на основі єдиної анкети є:

- а) висока трудомісткість;
- б) низька показовість результатів статистичного аналізу;
- в) неоднозначності інтерпретації питань анкети респондентами і відповідей – дослідниками;
- г) складність оброблення;
- д) маленька вибірка;
- е) правильна відповідь а), б) та д);
- є) правильна відповідь а), в) та г);
- ж) правильна відповідь тільки в);
- з) усі відповіді правильні.

290. Витрати, зумовлені тим, що будь-яке підприємство є складною соціальною системою, і порушення її рівноваги може призвести до небажаних для нього наслідків, – це:

- а) морально-психологічні втрати;
- б) соціальні втрати;
- в) матеріальні втрати;
- г) екологічні втрати;
- д) фінансові втрати;
- е) збутові втрати.

291. Визначити, чи правильним є твердження: складання і аналіз діаграм і карт технологічних потоків виробничих процесів відображає основні елементи виробничого процесу та дає змогу приблизно оцінити масштаби збитків, які можуть настати внаслідок збою на одній із стадій технологічного циклу:

- а) так;
- б) ні.

292. Встановити відповідність між видами втрат та їх характеристикою:

Види втрат	Характеристика
1. Фінансові	А. Пов'язані із змінами ставлення покупців (реальних або потенційних) до виготовленої фірмою продукції та надання переваг іншій продукції
2. Збутові	Б. Прямий грошовий збиток, який може бути завданий підприємству внаслідок реалізації певного ризику або групи ризиків
3. Втрати часу	В. Втрати робочого часу, які викликані випадковими обставинами
4. Трудові	Г. Пов'язані з нераціональним використанням календарного часу внаслідок виникнення певних видів ризику

Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків (К14)

293. Встановити правильну послідовність розрахунку ймовірності втрат від ризикованих операцій за допомогою кривої ризику:

- а) з точки цього перетину опускають перпендикуляр на вісь ординат;
- б) визначають можливу величину втрат від ризику;
- в) точка перетину на осі ординат і відповідає величині ймовірності втрат від ризику;
- г) із зазначеної точки проводять перпендикулярну пряму до перетину її з кривою ризику;
- д) на осі абсцис графіка кривої ризику наносять точку, яка відповідає величині розрахованих втрат від ризику.

294. Загальна схема експертних опитувань охоплює такі основні етапи:

- а) підбір експертів і формування експертних груп;
- б) формулювання питань і розроблення анкет;
- в) робота з експертами;
- г) формулювання правил визначення підсумкових оцінок на основі оцінок окремих експертів;
- д) аналізування і оброблення експертних оцінок;
- е) правильні відповіді а), в) та д).

295. Узгодженість думок експертів приводиться на підставі коефіцієнта _____.

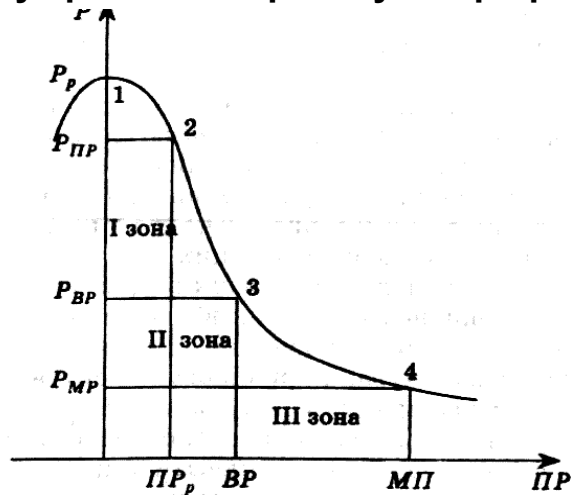
296. Встановити відповідність між рівнем коефіцієнта узгодженості та зв'язку між оцінками різних експертів:

Рівень	Зв'язок між оцінками різних експертів
1. $W = 0$	А. Задовільно погоджені
2. $W = 1$	Б. Добре погоджені
3. $W > 0,5$	В. Повна узгодженість думок експертів
4. $W > 0,7$	Г. Зв'язок між оцінками різних експертів відсутній

297. Визначити, чи правильним є твердження: ризик – категорія ймовірнісна:

- а) так;
- б) ні.

298. Укажіть зону критичного ризику на графіку кривої ризику:

$P_{ПР}$ – імовірність втрат усього прибутку;
 $P_{ВР}$ – імовірність втрат, що дорівнюють величині виручки;
 $P_{МП}$ – імовірність втрат, рівних величині майна фірми;
 $ВР$ – величина виручки;
 $МП$ – величина майна підприємства.

а) точка 2;	в) між точками 2 і 3;	д) точка 3;
б) між точками 1 і 2;	г) між точками 3 і 4;	е) точка 4

299. Частота випадкової події – це: _____.

300. До основних методів кількісного оцінювання аналізу належать:

- а) метод експертних оцінок;
- б) статистичний метод;
- в) економіко-статистичні методи;
- г) метод аналогів;
- д) правильна відповідь а), б) та г);
- е) правильна відповідь а), в) та г);
- є) всі відповіді правильні.

301. Встановити відповідність між методами оцінювання ризику та їх характеристикою:

Назва	Характеристика
1. Метод експертних оцінок	А. Застосовуються лише за наявності достатньо великого обсягу статистичної інформації для отримання точної кількісної величини рівня ризику
2. Розрахунково-аналітичні	Б. Призначені для розрахунку відносно точного кількісного вираження рівня ризику на основі внутрішньої інформаційної бази самого підприємства
3. Економіко-статистичні методи	В. Дає змогу оцінити рівень ризику за окремими операціями на основі порівняння з аналогічними, вже багаторазово здійснюваними операціями
4. Метод аналогів	Г. Дають змогу визначити рівень ризику в тому разі, коли відсутня необхідна інформація для здійснення розрахунків або порівняння

302. Слабка погодженість думок експертів, може виникати в разі таких причин:

- а) схильність до конфлікту;
- б) недотримання процедури;
- в) відсутність спільності думок;
- г) наявність груп із високою погодженістю;
- д) недостатність інформації;
- е) правильні відповіді а), б) і в);
- є) правильні відповіді в) і г);
- ж) правильні відповіді а), б) і д);
- з) усі відповіді правильні.

303. Встановити правильну послідовність етапів обробки експертних оцінок:

- а) визначення узгодженості думок експертів за допомогою коефіцієнта конкордації;
- б) формування матриці вихідних даних;
- в) визначення середнього рангу за всіма експертами за кожною інновацією;
- г) побудова матриці стандартизованих рангів;
- д) перехід від матриці бальних оцінок до рангових;

- е) інтерпретація результатів;
- є) виключення тих експертів, у яких думка відрізняється від більшості;
- ж) додаткова перевірка узгодженості думок експертів за допомогою критерію Пірсона.

304. У цій області ризику підприємство ризикує тим, що в результаті своєї діяльності в найгіршому випадку воно не отримає чистого прибутку (але будуть покриті усі податки):

- а) область без ризику;
- б) область мінімального ризику;
- в) область підвищеного ризику;
- г) область критичного ризику;
- д) область недопустимого ризику.

305. На величину ризику впливають:

- а) ймовірність співпадання декількох несприятливих або сприятливих подій та обставин;
- б) абсолютний розмір прибутку у випадку співпадання сприятливих подій та обставин;
- в) ймовірність одночасного настання і сприятливого та несприятливого результатів;
- г) абсолютний розмір збитку у випадку співпадання несприятливих подій та обставин;
- д) правильна відповідь а) та г);
- е) правильна відповідь а), б) та в);
- є) правильна відповідь а), б) та г);
- ж) усі відповіді правильні.

306. Визначити, чи правильним є твердження: чим триваліший термін ризикованої фінансово-економічної операції, тим більш непередбачуваними можуть бути наслідки, пов'язані з ризиком:

- а) так;
- б) ні.

307. Область без ризику характеризується (обрати одну вірну відповідь):

- 1) відсутністю будь-яких втрат при здійсненні операцій;
- 2) гарантією одержання розрахункового прибутку;
- 3) коефіцієнт ризику дорівнює нулю;
- 4) премія за ризик відсутня;
- 5) ймовірність настання сприятливого результату максимальна.

а) правильно тільки 1, 2 та 3;	в) правильно тільки 2, 3 та 4;	д) правильно тільки 3 та 4;
б) правильно тільки 1, 2 та 4;	г) правильно тільки 1, 2 та 5;	е) правильно тільки 1 та 2

308. Метод, що базується на використанні системи фінансових коефіцієнтів. Фактичні значення коефіцієнтів, розраховані для конкретного підприємства, порівнюють з нормативними значеннями, це метод:

- а) метод аналогій;
- б) метод аналізу чутливості;
- в) нормативний метод;
- г) метод експертних оцінок;
- д) метод фінансової стійкості;
- е) метод побудови дерева рішень;
- є) аналітичний метод;
- ж) статистичний метод.

309. Встановити правильну послідовність етапів реалізації експертних опитувань:

- а) аналізування і оброблення експертних оцінок;
- б) підбір експертів і формування експертних груп;
- в) формулювання правил визначення підсумкових оцінок на основі оцінок окремих експертів;
- г) робота з експертами;
- д) формулювання питань і розроблення анкет.

310. До основних недоліків якого методу кількісної оцінки ризиків відносять проблему вибору еталону для порівняння:

- а) нормативний метод;
- б) метод експертних оцінок;
- в) метод фінансової стійкості;
- г) рейтинговий метод;
- д) статистичний метод?

311. Встановити відповідність між методами оцінювання ризику та умовою їх застосування:

Назва методу	Умови застосування
1. Метод аналогій	А. Відомі основні фінансові показники діяльності
2. Метод аналізу чутливості	Б. Відомий баланс підприємства
3. Нормативний метод	В. Наявність аналогів

4. Метод експертних оцінок	Г. Дефіцит інформації
5. Метод фінансової стійкості	Д. Наявність детальних відомостей про проект
6. Метод побудови дерева рішень	Е. Наявність детальних відомостей про проект або вид діяльності
7. Аналітичний метод	Є. Відомі фактори ризику
8. Статистичний метод	Ж. Відомі дані про минулі періоди господарювання

312. Визначити, чи правильним є твердження: імовірність виникнення дуже великих втрат за кривою ризику дорівнює нулю:

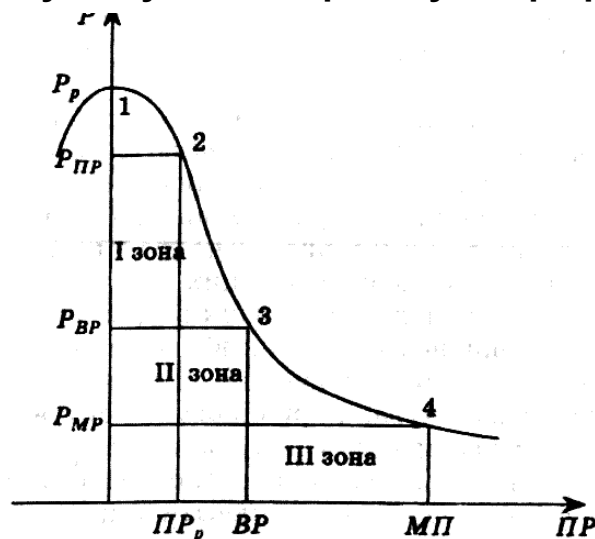
- а) так;
- б) ні.

313. До переваг методу "Монте-Карло" можна віднести:

- 1) можливість аналізувати й оцінювати "сценарії" реалізації проекту;
- 2) враховувати різноманітні фактори ризиків у межах одного підходу;
- 3) використовують імовірні характеристики;
- 4) необхідний невеликий масив вихідної інформації.

а) правильно тільки 1 та 3;	в) правильно тільки 1 та 2;	д) правильно тільки 3;
б) правильно тільки 1;	г) правильно тільки 2;	е) всі відповіді правильні

314. Вкажіть зону допустимого ризику на графіку кривої ризику:

- $P_{пр}$ — імовірність втрат усього прибутку;
- $P_{вр}$ — імовірність втрат, що дорівнюють величині виручки;
- $P_{мп}$ — імовірність втрат, рівних величині майна фірми;
- $ВР$ — величина виручки;
- $МП$ — величина майна підприємства.

а) точка 2;	в) між точками 2 і 3;	д) точка 3;
б) між точками 1 і 2;	г) між точками 3 і 4;	е) точка 4

315. Мірою ризику є коефіцієнт _____.

Тема 15. Основи ризик-менеджменту (К 15)

316. Основною метою системи управління ризиками є (обрати одну правильну відповідь):

- 1) забезпечення оптимального для акціонерів компанії та інвесторів балансу між максимізацією прибутку та довгостроковою стабільністю бізнесу;
- 2) цілеспрямований пошук і організація роботи щодо зниження ступеня ризику, мистецтво одержання і збільшення доходу у невизначеній господарській ситуації;
- 3) одержання найбільшого прибутку при оптимальному, прийнятному для підприємця співвідношенні прибутку і ризику.

а) правильно тільки 1, 2 та 3;	в) правильно тільки 1 та 2;	д) всі відповіді правильні
б) правильно тільки 1 та 3;	г) правильно тільки 2 та 3;	

317. Визначити, чи правильним є твердження: основна мета ризик-менеджменту – це зменшення або ліквідація можливих втрат від ризику на підприємстві:

- а) так;
- б) ні.

318. Страховий ризик – це _____.

319. У рамках ризик-менеджменту вирішуються такі основні завдання (обрати одну правильну відповідь):

- 1) оптимізація ресурсного забезпечення;
- 2) мінімізація збитку, спричиненого ризиками;
- 3) максимізація додаткового прибутку, який отримує підприємство внаслідок управління ризиками;
- 4) профілактика виникнення ризиків.

а) правильно тільки 1, 2 та 3;	в) правильно тільки 1, 2 та 4;	д) правильно тільки 2, 3 та 4;
б) правильно тільки 1 та 3;	г) правильно тільки 1 та 2;	е) всі відповіді правильні

320. До правил і процедур організації в ризик-менеджменті відносяться:

- а) створення органів керування,
- б) побудова структури апарату керування;
- в) установлення взаємозв'язку між управлінськими підрозділами;
- г) розробка норм, нормативів, методик;
- д) правильні відповіді а), б) і в);
- е) правильні відповіді в), г) і д);
- є) правильні відповіді а), б) в), г) і д).

321. До системи ризик-менеджменту належать такі основні елементи:

- а) виявлення розбіжностей в альтернативах ризику;
- б) розробка планів, що дозволяють оптимальним чином діяти в ситуаціях, пов'язаних з ризиком;
- в) розробка конкретних рекомендацій, орієнтованих на усунення або мінімізацію можливих негативних наслідків;
- г) підготовка до прийняття підзаконних і нормативних актів, що стосується ризикової діяльності;
- д) облік й аналіз психологічного сприйняття ризикових рішень і програм;
- е) правильна відповідь а), б) та д);
- є) правильна відповідь а), в) та г);
- ж) усі відповіді правильні.

322. Встановити відповідність між функціями суб'єкта управління у ризик-менеджменті та їх сутністю:

Функція	Сутність
1. Прогнозування	А. Є об'єднанням людей, що спільно реалізують програму ризикового вкладення капіталу на основі певних правил і процедур
2. Організація	Б. Розробка на перспективу змін фінансового стану об'єкта в цілому і його різних частинах
3. Регулювання	В. Є впливом на об'єкт керування, за допомогою якого досягається стан стійкості цього об'єкта у випадку виникнення відхилення від заданих параметрів
4. Координація	Г. Є спонуканням фінансових менеджерів й інших фахівців до зацікавленості в результаті своєї праці
5. Стимулювання	Д. Є перевіркою організації роботи зі зниження ступеня ризику
6. Контроль	Е. Є погодженістю роботи всіх ланок системи керування ризиком, апарату управління й фахівців

323. Особливістю якої функції суб'єкта управління у ризик-менеджменті є альтернативність у побудові фінансових показників і параметрів, що визначає різні варіанти розвитку фінансового стану об'єкта керування на основі тенденцій, що визначились:

- а) прогнозування;
- б) організація;
- в) регулювання;
- г) координація;
- д) стимулювання;
- е) контроль?

324. Сферою підприємницької діяльності ризик-менеджменту є:

- а) страховий ринок;
- б) фінансовий ринок;
- в) інвестиційний ринок.

325. Встановити відповідність між принципами системи управління ризиками та їх сутністю:

Назва принципу	Сутність
1. Принцип комплексності	А. Цей принцип передбачає постійний моніторинг і контроль ризиків підприємства з метою ретельного аналізу та контролю умов, в яких працює підприємство, що постійно змінюються
2. Принцип безперервності	Б. Передбачає взаємодію всіх підрозділів компанії в процесі виявлення і оцінки ризиків за напрямками діяльності. При цьому передача функцій управління підрозділу, ризики якого контролюються, може нейтралізувати позитивний ефект від впровадження процедур управління ризиками
3. Принцип інтеграції	В. Цей принцип дозволяє врахувати взаємозв'язок окремих ризиків підприємства з метою виявлення взаємозв'язків між ризиками для формування більш виваженої оцінки ситуації і оптимізації потреб в обсязі коштів, необхідних для забезпечення збалансованої безперервної діяльності компанії

326. Принцип системи управління ризиком, що передбачає постійний моніторинг і контроль ризиків підприємства називається _____.

327. До функцій об'єкта управління в ризик-менеджменті відносяться:

- а) контроль дозволу ризику;
- б) стимулювання ризикових вкладень капіталу;

- в) організація роботи зі зниження величини ризику;
- г) організація процесу страхування ризиків;
- д) організація економічних відносин і зв'язків між суб'єктами господарського процесу;
- е) правильна відповідь а) та г);
- є) правильна відповідь в), г) та д);
- ж) усі відповіді правильні.

328. Визначити, чи правильним є твердження: головний обов'язок менеджера в умовах невизначеності – уникати ризику:

- а) так;
- б) ні.

329. Ризик-менеджмент включає (обрати одну правильну відповідь):

- 1) стратегію управління;
- 2) тактику управління;
- 3) місію управління;
- 4) дерево цілей управління;
- 5) завдання управління.

а) правильно тільки 1, 2 та 4;	в) правильно тільки 2, 3 та 4;	д) правильно тільки 3 та 4;
б) правильно тільки 1 та 2;	г) правильно тільки 1, 2 та 3;	е) всі відповіді правильні

330. Суть якого принципу системи управління ризиками полягає у зваженій оцінці впливу на бізнес усього спектра ризиків, починаючи від вірогідного зниження цін на продукцію і закінчуючи можливою шкодою від технологічних аварій:

- а) комплексності;
- б) безперервності;
- в) інтеграції?

331. Ситуаційний план – це:

- а) один із варіантів, що дозволяють мінімізувати негативні наслідки діяльності в ситуації ризику;
- б) спеціально розроблений план, у якому витримуються приписання із приводу реалізацій ризикових рішень, у тій або іншій ситуації й можливих наслідках;
- в) конкретні методи і прийоми для досягнення поставленої мети в конкретних умовах.

332. Визначити, чи правильним є твердження: підготовчий етап управління ризиком припускає порівняння характеристик й ймовірностей ризику, отриманих у результаті попереднього аналізу:

- а) так;
- б) ні.

333. До основних позицій ризик-менеджменту в сучасній господарській діяльності належать:

- а) виявлення наслідків діяльності економічних суб'єктів в умовах ризику;
- б) уміння реагувати на можливі негативні наслідки цієї діяльності;
- в) контроль майбутньої діяльності економічних суб'єктів в умовах ризику;
- г) розробка й здійснення заходів, за допомогою яких можуть бути нейтралізовані або компенсовані ймовірні негативні результати дій, що вживають;
- д) правильна відповідь а), б) та г);
- е) правильна відповідь а), б) та в);
- є) всі відповіді правильні.

334. Яка функція суб'єкта управління у ризик-менеджменті забезпечує єдність відносин об'єкта керування, суб'єкта керування, апарату керування й окремого працівника:

- а) прогнозування;
- б) організація;
- в) регулювання;
- г) координація;
- д) стимулювання;
- е) контроль?

335. Визначити, чи правильним є твердження: об'єктом управління в ризик-менеджменті є ризик, ризикові вкладення капіталу й економічні відносини між суб'єктами господарювання у процесі реалізації ризику:

- а) так;
- б) ні.

336. Об'єктом управління в ризик-менеджменті є (обрати одну правильну відповідь):

- 1) ризик;
- 2) ризикові вкладення капіталу;
- 3) економічні відносини між суб'єктами господарювання.

а) правильно тільки 1 та 3;	в) правильно тільки 1 та 2;	д) правильно тільки 3;
б) правильно тільки 1;	г) правильно тільки 2;	е) всі відповіді правильні

337. Конкретні методи і прийоми для досягнення поставленої мети в конкретних умовах – це _____.

338. Застосування ризик-менеджменту в сучасній господарській діяльності включає три основні позиції: 1)____; 2)____; 3)_____.

Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику (K16)

339. Аналіз ризику складається з таких етапів:

- а) виявлення ризику;
- б) оцінювання;
- в) диверсифікації ризику.

340. Встановити відповідність між заходами впливу на ступінь ризику за часом здійснення та їх видами:

Група заходів за часом здійснення	Вид заходу
1. Ті, що передують несприятливій події	А. Отримання дотацій
	Б. Самострахування
	В. Диверсифікація
2. Ті, що настають після несприятливої події	Г. Отримання позичок
	Д. Страхування
	Е. Оформлення кредитів

341. Визначити, чи правильним є твердження: основою вибору конкретного заходу попередження і мінімізації ризику є цілеспрямований пошук найменш ресурсовитратного виду впливу на ризик:

- а) так;
- б) ні.

342. Уникнення ризику – це _____.

343. На етапі прийняття рішення визначаються (обрати одну правильну відповідь):

- 1) необхідні фінансові ресурси;
- 2) необхідні трудові ресурси;
- 3) необхідні матеріальні ресурси;
- 4) розподіл задач серед менеджерів;
- 5) проводяться консультації зі спеціалістами.

а) правильно тільки 1, 2 та 4;	в) правильно тільки 1, 3 та 5;	д) правильно тільки 3 та 4;
б) правильно тільки 1, 2 та 5;	г) правильно тільки 1, 2;	е) всі відповіді правильні

344. До основних методів одержання інформації про ризики належать:

- а) заповнення стандартних листів опитування; аналіз документів фінансової та статистичної звітності;
- б) розробка та аналіз схеми виробничої та організаційної структур підприємства; розробка та аналіз карт;
- в) технологічних операцій виробничих процесів; інспекційне відвідування виробничих підрозділів;
- г) консультації спеціалістів у даній галузі; експертиза документації спеціалізованими консалтинговими фірмами;
- д) правильна відповідь а), б) та г);
- е) правильна відповідь а), в) та г);
- є) всі відповіді правильні.

345. Залежно від змісту здійснюваних заходів із вирівнювання ризику розрізняють такі його види:

- а) вирівнювання ризику в просторі;
- б) вирівнювання ризику в часі;
- в) страхування діяльності;
- г) диверсифікація ризиків;
- д) правильні відповіді а), б) і в);
- е) правильні відповіді а), б) і г);
- є) всі відповіді правильні.

346. Процес ілюмінування негативного впливу здійснення ризикових операцій за рахунок паралельного проведення операцій, які дають гарантовано позитивний результат або здійснення розподілу втрат серед суб'єктів, причетних до господарського ризику, – це:

- а) уникнення ризику;
- б) вирівнювання ризику;
- в) збереження ризику;
- г) зменшення ризику;
- д) передача ризику.

347. Встановити відповідність між напрямками регулювання ступеня ризику та їх сутністю:

Напрямок	Сутність аксіоми
1. Уникнення	А. Коли призом однієї лотереї є білет іншої лотереї, то індивід приймає рішення лише з міркувань ймовірностей виграшу кінцевого призу
2. Вирівнювання	Б. Заходи, спрямовані на стабілізацію ситуації
3. Збереження	В. Процес нейтралізації негативного впливу здійснення ризикових операцій
4. Зменшення	Г. Доручення ризику третім особам при збереженні існуючого рівня ризику
5. Передача	Д. Зменшення або розмірів можливого збитку, або імовірності настання несприятливих подій

348. Превентивні заходи уникнення ризику поділяються на (обрати одну правильну відповідь):

- 1) універсальні;
- 2) спеціальні;
- 3) прості;
- 4) комбіновані;
- 5) складні.

а) правильно тільки 1, 2 та 4;	в) правильно тільки 1 та 5;	д) правильно тільки 3 та 4;
б) правильно тільки 1, 2 та 3;	г) правильно тільки 1 та 2;	е) всі відповіді правильні

349. До основних методів аналізу ризику слід віднести:

- а) аналітичний;
- б) імітаційного моделювання;
- в) імовірісно-статистичний;
- г) аналіз ризику очікуваних збитків;
- д) експертний;
- е) правильна відповідь а), в) та г);
- є) правильна відповідь а), б) та д);
- ж) усі відповіді правильні.

350. Визначити, чи правильним є твердження: функція контролю у ризик-менеджменті полягає в одержанні інформації щодо збитків,

(реальних або прогнозованих) та вжитих (або можливих) заходів щодо їх мінімізації:

- а) так;
- б) ні.

351. Превентивні заходи уникнення ризику поділяються на (обрати одну правильну відповідь):

- 1) універсальні;
- 2) спеціальні;
- 3) прості;
- 4) комбіновані;
- 5) складні.

а) правильно тільки 1, 2 та 4;	в) правильно тільки 1 та 5;	д) правильно тільки 3 та 4;
б) правильно тільки 1, 2 та 3;	г) правильно тільки 1 та 2;	е) всі відповіді правильні

352. Процес ілюмінування негативного впливу здійснення ризикових операцій за рахунок паралельного проведення операцій, які дають гарантовано позитивний результат або здійснення розподілу втрат серед суб'єктів, причетних до господарського ризику, – це:

- а) уникнення ризику;
- б) вирівнювання ризику;
- в) збереження ризику;
- г) зменшення ризику;
- д) передача ризику.

353. Збереження ризику на існуючому рівні може відбуватися за рахунок (обрати одну правильну відповідь):

- 1) створення резервних фондів;
- 2) диверсифікації виробництва;
- 3) отримання державних дотацій для відновлення виробництва;
- 4) процедур санації діяльності підприємства;
- 5) отримання кредитів, позик для компенсування збитків.

а) правильно тільки 1, 2 та 4;	в) правильно тільки 1, 3 та 5;	д) правильно тільки 3 та 4;
б) правильно тільки 1, 2 та 5;	г) правильно тільки 1, 2 та 4;	е) всі відповіді правильні

354. До методів передачі ризику третім особам при збереженні існуючого рівня ризику відносяться:

- а) страхування,
- б) транзакція;
- в) фінансові гарантії;
- г) дотації;
- д) хеджування.

355. Встановити відповідність між напрямом оптимізації ступеня ризику відповідно до градації імовірності та величини збитків за матрицею "ймовірність виникнення втрат" / "рівень збитків":

Ситуація	Напрямок оптимізації
1. Рівень збитків незначний, ймовірність виникнення втрат велика	А. Прийняття ризику
2. Рівень збитків середній, ймовірність виникнення втрат середня	Б. Створення резерву
3. Рівень збитків поміркований, ймовірність виникнення втрат низька	В. Зовнішнє страхування чи розподіл ризику
4. Рівень збитків катастрофічний, ймовірність виникнення втрат невелика	Г. Уникнення ризику
5. Рівень збитків незначний, ймовірність виникнення втрат середня	Д. Прийняття ризику чи створення резерву

356. Встановити правильну послідовність етапів ризик-менеджменту:

- а) вибір заходів попередження і мінімізації ризику;
- б) оцінка господарської ситуації;
- в) аналіз ризиків;
- г) визначення можливих факторів та чинників ризиків;
- д) діагностика проблеми;
- е) контроль і коригування результатів реалізації;
- є) прийняття рішення щодо формування стратегії управління всім комплексом ризиків підприємства.

357. Основним критерієм вибору напрямку оптимізації ризику виступає:

- а) мінімізація ступеня ризику;
- б) мінімізація ймовірності виникнення витрат;

- в) оптимальне співвідношення між досягнутим ступенем зниження ризику та необхідними для цього витратами;
- г) максимізація отримання прибутку;
- д) оптимальне співвідношення між досягнутим рівнем прибутку та необхідними для цього витратами;
- е) правильна відповідь а), б) та д);
- є) правильна відповідь тільки д);
- ж) правильна відповідь а), в) та е);
- з) правильно відповідь тільки в);
- и) всі відповіді правильні.

358. Визначити, чи правильним є твердження: такі методи регулювання ступеня ризику, як уникнення, вирівнювання, збереження, зменшення та передача ризику, не виключають один одного, тому можуть використовуватись одночасно:

- а) так;
- б) ні.

359. Визначити, чи правильним є твердження: надмірний контроль здатний обмежити сфери діяльності і тим самим, можливість отримання цільового фінансово-економічного ефекту:

- а) так;
- б) ні.

360. До системи показників ризику можна віднести (обрати одну правильну відповідь):

- 1) показник імовірності виникнення втрат;
- 2) показник абсолютної величини можливих втрат;
- 3) інтегральні показники ризику;
- 4) порівняльні показники різних рівнів ризику.

а) правильно тільки 1 та 3;	в) правильно тільки 1 та 2;	д) правильно тільки 3;
б) правильно тільки 1;	г) правильно тільки 2;	е) всі відповіді правильні

Рекомендована література

Вартанян В. М. Неопределенность в экономических процессах: факторы возникновения и методы ее описания / В. М. Вартанян, Д. С. Ревенко, В. А. Лыба // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2009. – № 2 (6). – С. 4 – 10.

Вертакова Ю. В. Управленческие решения: разработка и выбор : учебн. пособ. / Ю. В. Вертакова, И. А. Козьева, Э. Н. Кузьбожев. – М. : КНОРУС, 2005. – 352 с.

Верченко П. І. Багатокритеріальність і динаміка економічного ризику (моделі та методи) : монографія / П. І. Верченко. – К. : КНЕУ, 2006. – 272 с.

Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / В. В. Вітлінський, П. І. Верченко. – К. : КНЕУ, 2000. – 292 с.

Глівенко С. В. Економічне прогнозування : навч. посібн. / С. В. Глівенко, М. О. Соколов, О. М. Теліженко. – 2-е вид. перероб. та доп. – Суми : Видавництво "Університетська книга", 2001.

Гранатуров В. М. Аналіз підприємницьких ризиків: проблеми визначення, класифікації та кількісної оцінки : монографія / В. М. Гранатуров, І. В. Литовченко, С. К. Харічков. – Одеса : Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2003. – 164 с.

Грешилов А. А. Математические методы принятия решений : учебн. пособ. для вузов / А. А. Грешилов. – М. : Изд. МГТУ им. Н. Э Баумана, 2006. – 584 с.

Данько Н. И. Обоснование хозяйственных решений и оценка рисков : учебн. пособ. для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности 6.30504 – Экономика предприятия / Н. И. Данько, Г. В. Довгаль ; Нар. укр. акад. – Х. : Изд. НУА, 2010. – 192 с.

Емельянов А. С. Региональная экономика: планирование, прогнозирование, управление / А. С. Емельянов, В. Ф. Беседин, Г. Д. Клименко. – К. : Наукова думка, 1989. – 279 с.

Касьяненко В. О. Моделювання та прогнозування економічних процесів [Електронний ресурс] / В. О. Касьяненко. – Режим доступу : <http://sumdu.telesweet.net/doc/lections/Modelyuvannya-ta-prognozuvannya-ekonomichnih-protsesiv/index.html>.

Клебанова Т. С. Теория экономического риска : учебн. пособ. / Т. С. Клебанова, Е. В. Раевнева. – Х. : ИНЖЕК, 2007. – 208 с.

Клименко С. М. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків : навч. посібн. / С. М. Клименко, О. С. Дуброва. – К. : КНЕУ, 2005. – 252 с.

Козлов В. Н. Системный анализ, оптимизация и принятия решений : учебн. пособ. / В. Н. Козлов. – М. : Проспект, 2010. – 176 с.

Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений : учебн. пособ. / В. М. Колпаков. – К. : МАУП, 2000. – 256 с.

Коршевніук Л. О. Розв'язання задачі багатокритеріального вибору за допомогою принципів компромісу / Л. О. Коршевніук, П. І. Бідюк // Моделювання та керування станом еколого-економічних систем регіону. – 2006. – № 3. – К., – С. 162 – 171.

Кузьмін О. Є. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків : навч. посібн. / О. Є. Кузьмін, Г. Л. Вербницька, О. Г. Мельник. – Львів : Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2008. – 212 с.

Лапыгин Ю. Н. Управленческие решения : учебн. пособ. / Ю. Н. Лапыгин, Д. Ю. Лапыгин. – М. : Эксмо, 2009. – 488 с.

Ларичев О. И. Теория и методы принятия решений, а также Хроника событий в Волшебных странах : учебник / О. И. Ларичев. – 2-е изд. перераб. и доп. – М. : Логос, 2002. – 392 с.

Левин В. И. Теория сравнения интервальных величин и ее применение в задачах измерения / В. И. Левин // Измерительная техника. – 1998. – № 5. – С. 20 – 24.

Лепа Р. М. Прийняття управлінських рішень на підприємстві: теорія та практика: монографія / Р. М. Лепа, В. М. Тимохин ; НАН України. Інститут економіки промисловості. – Донецьк : ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2004. – 262 с.

Лук'янова В. В. Економічний ризик : навч. посібн. / В. В. Лук'янова, Т. В. Головач. – К. : Академвидав, 2007. – 464 с.

Машина Н. И. Экономический риск и методы его измерения : учебн. пособ. / Н. И. Машина. – Донецк : ООО "Юго-Восток, ЛТД", 2004. – 192 с.

Месхия Л. Е. Вопросы методологии регионального экономического прогнозирования / Л. Е. Месхия. – М. : Наука, 1983. – 163 с.

Моделі і методи соціально-економічного прогнозування : підручник / В. М. Геєць, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк, та ін. – 2-ге вид., виправ. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2008. – 396 с.

Мостенська Т. Л. Ризик-менеджмент як інструмент управління господарським ризиком підприємства / Т. Л. Мостенська, Н. С. Скопенко // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 3 (7). – С. 72 – 79.

Сахарцева І. І. Ризики економічної діагностики підприємства / І. І. Сахарцева, О. В. Шляга. – К. : Кондор, 2008. – 380 с.

Смирнов Э. А. Разработка управленческих решений : учебник для вузов / Э. А. Смирнов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 264 с.

Сулим М. В. Економічний ризик та методи його вимірювання : навч. посібн. / М. В. Сулим. – Львів : Вид. Львівської комерційної академії, 2003. – 196 с.

Управління підприємницьким ризиком / за заг. ред. док. екон. наук Д. А. Штефанича. – Тернопіль : Економічна думка, 1999. – 224 с.

Фатхудинов Р. А. Управленческие решения : учебник / Р. А. Фатхудинов. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М. – 2002. – 314 с.

Хохлов Н. В. Управление риском / Н. В. Хохлов. – М. : ЮНИТИ, 2001. – 239 с.

Черноруцкий И. Г. Методы принятия решений / И. Г. Черноруцкий. – СПб. : БХВ-Петербург, 2005. – 416 с.

Чорноморченко Н. В. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків : навч.-метод. посібн. для самостійного вивчення дисципліни / Н. В. Чорноморченко, І. С. Іванова, Н. С. Приймак. – Львів : Магнолія 2006, 2010. – 257 с.

Шапкин А. С. Экономические и финансовые риски. Оценка управление, портфель инвестиций / А. С. Шапкин, В. А. Шапкин. – 7-е изд. – М. : Издательско-торговая корпорация "Дашков и К^о", 2009. – 544 с.

Шиян Н. І. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : конспект лекцій / Н. І. Шиян. – Х. : ХНАУ, 2009. – 137 с.

Сірік І. П. Методичні підходи до обґрунтування управлінських рішень / І. П. Сірік // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=623>.

